

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . K 28.—
za pol leta " " " 13.—
za četrt leta " " " 6.50
za en mesec " " " 2.20
za Nemčijo celoletno " 29.—
za ostalo inozemstvo " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta " " " 12.—
za četrt leta " " " 6.—
za en mesec " " " 2.—
V spravi prejeman mesečno K 1.70

SLOVENE C

Inserati:

Enostolpna poltivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13 "
za trikrat " 10 "
za večkrat primeren popust.

Poslano in rekl. notice:

enostolpna poltivrsta (72 mm)
30 vinarjev.

Izhaja:

vsak dan, izveniški nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6.
Avstr. poštne hran. račun št. 24.797. Ogrske poštne
hran. račun št. 26.511. — Upraviškega telefona št. 138.

Današnja številka obsega 6 strani.

Današnji številki je priložen Vozni red.

Državni zbor.

Dunaj, 23. maja.

Službena pragmatika.

Danes je govoril poslanec dr. Verstovšek od 11. do 2. ure. V slovenskem jeziku je obdelal vso osnovo službene pragmatike, stvarno in mirno, ker mu je vsa obsežna stvarina dobro znana. Takozvane delovne stranke se usajajo, zakaj člani slovensko-hrvaškega kluba v odsekih in v zbornici motijo »delo« z obstrukcijo. Ti politični hinavci so ravno pri resnem delu vedno zadnji. Ako res hočejo delati in se ponašati kot delovna večina, potem pa naj tudi redno prihajajo v odseke in zbornico. Toda ravnaajo se vedno po pregovoru: »Jemati je bolje nego dajati.« Kaj radi glasujejo za predloge, naj vlada deli milijone na vse strani cenjenim volivcem. Ko pa je treba zagotoviti potrebno pokritje, tedaj pa se skrivajo po kotih. Tako bodo tudi sedaj padli po dr. Verstovšku z loparji in cepci, češ, da je tri ure zadrževal rešitev službene pragmatike in s tem »požrl« uradnikom boljše plače in koalicijske pravice. In med čucki za plotom so tudi taki, ki v eni sapi zahtevajo od slovenskih »klerikalcev«, naj zaradi izjemnega stanja v banovini z obstrukcijo razbijejo parlament, obenem pa molče o službeni pragmatiki.

Nad 40 let zahtevajo uradniki svojo pragmatiko, nad tri leta so v odseku mrcvarili razne načrte. Sedaj pa zahtevajo tri božji volki, naj zbornica kar »en bloc« požre to rezanico. Včeraj je zopet minister baron Heinold, ki je gotovo naklonjen uradnikom, naglašal, da službena pragmatika ne more preje biti uveljavljena, dokler vlada ne dobi novih dohodkov. Delovne stranke pa, ki se pulijo za ministrske sedeže, se pripravajo o »mali in veliki finančni reformi«. Edini dr. Steinwender med prvorojenci ima še toliko poguma, ki pove vsakemu v brk, da se njiva ne orje brez lemeža in brane.

Zbornica je danes prekinila seje do prihodnjega četrta. Po Verstovškem govoru je zahteval češki socialist Nemec, naj predsednik v znak sožalja in protesta proti krvavim današnjim dogodkom v Budimpešti prekine sejo

za pol ure. Predlog, za katerega so glasovali socialni demokratje, jugoslovanski in češki poslanci, je ostal v manjšini. Znani dr. Pollauf si je dovolil vprašanje na podpredsednika Pogačnika, zakaj slovensko-hrvaški poslanci obstruirajo. Dobil je odgovor, naj jih gre sam vprašat. Dr. Pollauf je bil ponosen na svoj junaški čin in si pogladil svojo košuljo.

Rusinska univerza.

Tedne in tedne se za kulisami vrše pogajanja med Rusini, Poljaki in vlado zaradi rusinske fakultete. Rusini zahtevajo univerzo v Lvovu v določenem času. Poljaki so se končno udali, da dovolijo rusinsko univerzo, toda za nobeno ceno ne v Lvovu, ker je poljska posest in bi se dijaki vedno ravnsali in kavsali med seboj. Vlada je med dvema ognjema. Naučni minister dr. Hussarek je že izposloval od cesarja zagotovilo, da Rusinom z Najvišjim odlokom zagotovi univerzo. Ko bi se bili Poljaki zedinili v tem vprašanju z Rusini, bila bi stvar že gotova. Toda Poljaki zahtevajo, da preje govori še galski deželni zbor, ki so ga Rusini zašili z obstrukcijo. Koncem današnje seje je bil zopet domači prepir med Rusini in Poljaki. Rusini prete z odločno obstrukcijo.

Brambni odsek

je imel sinoči daljšo sejo. V razpravi je prihval sedem paragrafov brambnega zakona. Poslanec Neunteufel je predlagal, naj se ustanovi posebno ministrstvo za mornarico. Socialna demokratska Winarsky in Resel sta zahtevala, naj se armada uporablja le proti vnajjim sovražnikom države, ne pa tudi za vzdrževanje reda in miru v državi.

Poslanec dr. Žitnik je obširneje utemeljeval tri resolucije. Glede na to, da Mažari dobivajo vedno večje koncesije, kar more s časom privedi do personalne unije in samostojne mažarske armade, govornik odločno pobija besedilo, ki izrecno priznava Ogrsko kot samostojno državo. Ako Mažari dobe svojo armado, kar je njih želja, potem s silo uničijo avtonomijo Hrvatske, polaste se s časom Bosne in Hercegovine, da se tudi preko Dalmacije prerijejo do morja. Zato je skrajni čas, da se vsi avstrijski narodi upro tem nakanam. Vlade dolžnost pa je, da Mažarom resno pokaže zobe. Govornik predlaga: Vladi se naroča, da pri vsaki

priliki tolmači in tudi uporablja vse zakone, ki se tičejo skupnih državnih zadev, strogo v zmislu pragmatične sankcije in vseh na tej podlagi izdanih in še veljavnih državnih temeljnih zakonov; to načelo mora za vlado veljati tudi v bodoče, da se ne krši in ruši enotnost monarhije in armade.

Ker pa prebivalstvo in tudi mnogi izobraženci ne poznajo deželne in državne uprave, še manj pa mehanizma, ki veže ogrske kronovine z avstrijsko monarhijo, zato naj vlada čim prej v vseh meščanskih, strokovnih in srednjih šolah vpelje domovinoznanstvo kot obligaten predmet ter izda potrebne učne knjige v vseh deželnih jezikih. Konečno poslanec Žitnik graja, da vlada na Ogrskem in Hrvaškem uporablja armado pri volitvah in predlaga: Vladi se naroča, da uporablja vojske za vzdrževanje reda pri volitvah le v nujni potrebi in le v toliki meri, da se nikomur ne krati volivna svoboda.

Že sinoči je bil v odseku velik ropot. Socialni demokratje so v svojih govorih šibali mažarsko oligarhijo, ki se upira splošni in enaki volivni pravici. Gotovo bode vlada zopet uporabila vojske . . . Pri tej besedi vstane minister Georgi in gre s polkovnikom iz dvorane. Ker Winarsky omeni tudi krono, nastane velik vrišč. Posebno glasna sta zapisnikarja Hummer in Teufel, katerima pomagajo tudi Neunteufel in drugi. Podpredsednik Hornuzati kliče k redu, toda nered je vedno večji. Ko zopet Pogačnik prevzame predsedstvo, se vihar polagoma poleže.

Danes se je odsekova seja pričela ob pol deseti uri. Socialni demokratje zahtevajo, da se zapisnik včerajšnje seje popravi. Zapisnik, ki ga je bil v historiji sestavil poslanec Hummer, je res pomanjkljiv, oziroma pristransko sestavljen. To je izjavil tudi predsednik Pogačnik. Toda Seitz, Haberman, Winarsky in Schuhmeier so to izjavo niso bili zadovoljni in so se do 11. ure prekljali z nemškimi radikali. Bil je večkrat tolik krik v dvorani, da so tudi drugi poslanci prihajali opazovat burne prizore. Če se bode nadaljna razprava tako vlekla, odsek tudi do julija ne dovrši dela.

Italijanska pravna fakulteta.

Dne 23. t. m. se je prvič zbral pododsek za italijansko pravno fakulteto.

Poslanec dr. Korošec zahteva, da se seje udeleži tudi naučni minister dr.

Hussarek in odgovori na sledeči vprašanji:

Je li res, da se vrše med vlado in italijanskimi strankami tajna pogajanja, ki gredo za tem, da se italijanska pravna fakulteta polagoma in neopazno na ta način aktivira, da se stopnjema izpopolni takozvana zasebna Revoltellijeva trgovska akademija v Trstu. Nadalje vpraša dr. Korošec vlado, je li res, da se je pri teh pogajanjih zagovarjalo načelo, da bi smeli slušatelji te quasi-fakultete biti le italijanske narodnosti, da bi se na ta način preprečilo, da bi Jugoslovani laško fakulteto preplavili.

Naučni minister, ki se je pozivu odzval, je na to nekako sledeče odgovoril: Na Revoltellijevi akademiji, ki usposablja slušatelje le za privatno službo, gre zdaj neka učna moč v pokoj. Preden se nastavi nova moč, je prišlo v pretres vprašanje, bi li ne bilo umestno, da se učni program te akademije razširi, to je, da bi se razum trgovskega, meničnega in pomorskega prava poučevala narodna ekonomija in morebiti še drugi predmeti, kakor to zahtevajo moderne razmere. Da bi pa šlo pri tem za aktiviranje juridične fakultete, to pa že zaradi tega ni mogoče, ker bi morala v tem slučaju vlada priti pred parlament, ker drugače ni mogoče dati izpričevalom Revoltellijeve trgovske akademije državne veljavnosti.

Kar se pa tiče mnenja, da se je pri teh pogajanjih šlo za to, da se za tržaško juridično fakulteto, ako bi se ustanovila, dovoli, da bi jo posečali samo Italijani, stoji vlada slekoplej na postavnem stališču, da sme visoko šolo posečati vsak, kdor ima za to usposobljenost.

Izjava naučnega ministra, kakor se vidi, ni posebno jasna. Upravičena je domneva, da se res skuša v Trstu ustvariti prva etapa za laško juridično fakulteto.

Pododsek ni prišel do nobenega sklepa. Debata se je morala pretrgati.

Rudniški zakon.

22. in 23. t. m. je zboroval narodnogospodarski odsek in nadaljeval debato o rudniškem zakonu, o katerem smo svojčas že obširno poročali. 22. t. m. je šlo za določbo, v kolikem času morajo prostosledarji, ki rude še niso začeli izsledovati, prostosled načeti. Prvotni vladni načrt je določeval dobo treh let, po kateri zapade prostosled, ki se ne izrablja, državi, sedanjí načrt pa je pod pritiskom velekapitalistov raztegnil to dobo na 10 let, s čimer je seveda ustrezno špekulaciji prostosledarjev.

LISTEK.

Peldeset let medicine.

Dr. A. Levičnik, Ljubljana. — Slavnostni govor na slavnosti 50letnice Društva zdravnikov na Kranjskem. (Konec.)

Sodna medicina se je posebno v Avstriji visoko vspela (Hofmann in njegova šola).

Mnogo je tudi pripomogla organizacija vednostnega dela, medsebojno, prijateljsko delovanje stezosledcev v medicini. Tako sta vzajemno delovala anatom Rokitsky in internist škoda. Internist je skušal potom fizikalnih znakov pogoditi anatomske izpremembe v telesu, anatom pa na patoloških izpremembah organov postaviti klinično sliko bolezni.

Sreča je tudi hotela, da so se medicini v tej dobi posvetili uprav veliki duhovi.

Kdor čita življenjepis nekatereh voditeljev (Buchholtz: Ernst v. Bergmann, Leyden: Lebenserinnerungen, A. Kussmaul: Jugenderinnerungen eines alten Arztes itd.), dobi vtisek, da mogoče še višje kot strokovnjaki stoje kot plemeniti ljudje, polni poleta, življenja in humorja.

Mnoge je vodila pri raziskavah naj-

večja požrtvovalnost. Dr. Müller postane žrtev bacilov kuge, Pirogov in Bergmann izpopolnjujeta kirurgijo sredi na bojnem polju, Pettenkofer preizkuša na sebi delovanje bacilov kolere. Znano je, kako so rentgenologi prvo veliko vnemo plačevali z hudimi ranami in opeklinami.

In končno — vsi narodi so se skušali v tej veliki tekmi za blaginjo človeštva brez nevoščljivosti, in velikodušno so si izmenjavali velike pridobitve. Skoro vsak narod je položil svoj kamen v zgradbo moderne medicine. Angleži imajo svojega Listerja in Mackenzieja, Avstrija svojega Škodo, Rokitsanskega, Purkinjeja, Hebro, Billrotha, Nemčija svojega Virchowa, Leydena, Kussmaula, Bergmanna, Italija svojega Mosso, Španija svojega Ramon-y-Cajala, Rusi svojega Sacharjina, Mečnikova, Pirogova, Japonska svojega Kitasato. Z eno besedo: v skrbi za zdravje človeštva so vsi stezosledci in praktiki združeni v eni sami veliki družini, ki bi se po pravici smela imenovati »academia salutis publicae procurandae«. Podmogla je tudi družba, države, dežele, občine, publika. Sistematično so začeli graditi povsod v tej dobi klinike in laboratorije, zalagati ustanove za proučevanje posebnih bolezni, graditi v to svrhu posebne institute (Institut für Krebsforschung in Berlinu, Institut für Schiffs- und Tropenkrankheiten in Hamburgu, Institut für Radiumforschung na

Dunaju). Velikodušno so pomogli v tem oziru tudi bogati zasebniki. Za globljo nabrazbo so zdravniki začeli gojiti sestanke, ki so se zopet specializirali (kongresi za raziskavo tuberkuloze, kongresi za notranjo medicino, kirurgijo itd.) in za nadaljno izobrazbo praktikov prirejati poučne tečaje.

In naloga, ki še čaka zdravništva?

Še vedno se kažejo vrzeli, ki jih bo treba izpopolniti, dan za dnevom vstajajo novi problemi. Še niso odkriti povzročitelji vseh bolezni (škrlatinka, ošpice, osepnice, steklina, trahom), še nimamo specifičnih lekov pri karcinomu in tuberkulozi, še ne obvladamo popolnoma tetana . . . Bolj in bolj stopa v ospredje tudi vpliv psihe na zdravje (Cf. A. Jarotzky: Der Idealismus als leberhaltendes Prinzip). Raziskavanja Freuda in njegove šole na Dunaju pomenijo mogoče v marsičem korak naprej v tem oziru. Ali ostane vprašanje o terapiji mnogih duševnih bolezni — svet trdi, da dravimo v blaznost — vprašanje za vedno, ki se ne dá rešiti? Socialna higiena, ki se zopet cepi v razne panoge, je še velika, deloma nepreorana ledina. Biokemija znabiti pada podlago še sigurnejši diagnostiki in uspešnejši terapiji. Novi vidiki se odpirajo tako, rastejo nove naloge, in mogoče ni čas daleč, ko se medicina še bliže dotakne vseh strani človeškega življenja. Kdor je videl zadnjo veli-

kansko higienično razstavo v Draždanih (1911), ki je bila razstava človeškega življenja vseh časov, se ni mogel ubraniti te misli. Pri vsem razvoju specializiranja in v dobi specialistov vstaja želja po stalni zvezi zdravnika z družinami in mogoče kmalu pride čas, ko najde zdravnik svoje mesto kot prijatelj, svetovalec v vseh važnejših trenutkih življenja urejenih družin. (Cf. Der Arzt als Erzieher. München.)

In še posebna naloga našega zdravništva?

Velikokrat se poudarja, da je naše ljudstvo tako zdravo in krepko, češ toliko vojakov daje domovini in naši mladi junaki tako naglo okrevajo v raznih boleznih, najhitreje od vseh narodov v Avstriji. Hvala Bogu! A če bi dalje vprašali, ali pa smo ohranili ves stari fond narodnega zdravja v dobi preseljevanja in mizerije delavskih stanovanj, ne vem, ali bi mogli odgovoriti z »da«. Hude so številke o razširjenju tuberkuloze, neprimerno veliko imamo umobolnih, osobito na Kranjskem, Sifila ni nepoznata preprostemu ljudstvu in alkoholizem nas preplavlja dan za dnevom z novimi žrtvami.

V tem oziru ostaja še velika naloga. Treba bo sestaviti natančno bilanco o ljudskem zdravju, dvigniti s primernim podukom zanimanje za zdravje (profilaksa) in vzgojiti skrb za bolnike (domača oskrba bolnikov). V tem oziru imamo leno tra-

Poslanec Schöpffer je v odseku predlagal, naj se zopet določi doba treh let. Proti temu so se oglašili seveda zastopniki velekapitala, na čelu jim dr. Licht, ki je bil v vitkoviškem okraju izvoljen s pomočjo veleindustrija Guttmana. Nastopila pa je proti temu tudi vlada in minister za javna dela dr. Trnka je osebno od člana do člana agitiral, da bi se Schöpfferjev predlog ne sprejel! Tako umeva sedanja vlada socialno politiko... V debati se je oglašil dr. Krek, ki je poudarjal, da pri tej stvari ne gre za pridobljene pravice, marveč za prapravo države do prostosledov. Tu ni mogoče govoriti o kaki konfiskaciji premoženja, ker prostosledci dobivajo svojo vrednost le potem oderuške špekulacije. Govorili so v tem zmislu še Schöpffer in Ofner. Dr. Krek je zmagal. Schöpfferjev predlog je bil namreč sprejet s 26 glasovi proti 18. Jarc je bil predlagal poimensko glasovanje. V velekapitalističnem zmislu so glasovali nemški »frajzinovci«, Poljaki in Mladočehi. Češki agrarci so glasovali za Schöpfferjev predlog. Pomniti je treba, da gre vlada čez drn in strn za velekapitalom.

V seji narodno-gospodarskega odseka 23. t. m. je poslanec Kemetter vlado zaradi njenega kapitalističnega stališča ostro napadal in pribil tudi značilno dejstvo, da neki član gosposke zbornice pripravlja nov načrt rudniškega zakona v kapitalističnem zmislu.

Če sklepamo na podlagi včerajšnje večine za Schöpfferjev predlog, je upati, da se velekapitalu ne bo posrečilo, da bi dosegel svoje protiljudske namene.

Društveni zakon.

23. t. m. je zboroval tudi ustavni odsek in se posvetoval o novem načrtu društvenega zakona. Odsek je sprejel že sedem paragrafov in je upati, da svoje delo konča v kratkem.

Omeniti je, da hoče vlada društveni zakon v nekem oziru poslabšati. Vlada namreč zahteva, da mora odbor vsakega društva, ako presega število 20 članov, svoje seje vladi vedno naznanjevati. To je neutemeljena šikana. Jasno je, da bi taka določba delovanje društev čisto po nepotrebnem ovirala. Kar se n. pr. naše organizacije tiče, se bo čedalje bolj izpopolnjevala, zlasti Kmečke zveze. Tu bodo pa veliki, širši odbori potrebni, da bodo posamezni kraji kolikormogoče vsi primerno zastopani. Zato pač ni treba omeniti, da se bodo naši zastopniki vladni zahtevi odločno uprli.

Sicer pa menda ni dvoma, da bo odsek vladno stališče v tem oziru odklonil.

V ogrskem državnem zboru.

Po hodnikih so včeraj poslanci razburjeni razpravljali o pouličnih bojih v Budimpešti. Podpredsednik Beothy je pozval na dvoboj poslanca Polonyia, ker mu je zaklinal v seji dne 22. t. m. lopov. Ob 10. uri 25 minut otvori Tisza sejo in prosi, da naj se odobri zapisnik zadnje seje. Košutovec Barabas graja, ker ni bil zapisnik v dotični seji odobren. Tisza ga koj prekinje, češ, da naj govori o zapisnikovi vsebini. Opozicija viharno ugovarja. Tisza ukori tri opozicionalce in opozarja Barabasa, naj stvarno govori in naj v malenkostmi ne smeši zbornice. Vladovalci ploskajo, opozicija divja. Končno Tisza Barabasu besedo vzame, nakar se zapisnik odobri. Tisza izjavi, da smejo o včerajšnji volitvi

predsednika govoriti Apponyi, Lovasz, Szmecsnanyi in Egri. Apponyi upa, da se bo Tisza oziral na poslovnik, Lovasz (Justhovec) protestira proti načinu volitve predsednika. Polonyi prihi v zbornico in zakliče: »Nedolžne otroke so na ulici postrelili!« Levice se razburi. Tisza Polonyia ukori. Levice kliče: »Ljudstvo se mori! Seja se mora suspendirati, ker teče na ulici kri!« Polonyi zakliče: »Poslanec Albert Szekely (ministrov sin) je bil do krvi pretepen!« Tisza: »Govorice ne morejo povzročiti, da sejo odgodim. Če se tudi dogajajo žalostni dogodki, niso člani zbornice odvezani naloge, da mirno izvršujejo svojo dolžnost.« Vihar na levice. Tisza izroči poslanca Horwatha imunitetnemu odseku, ker dela neprestano medklice, kakor tudi Justhovca Ratha, poslanca Egryju pa vzame besedo. Ob tri četrt na 12. odredi Tisza tajno sejo, ki jo je zahtevalo 20 poslancev. Nekaj minut pred 2. uro popoldne je seja zopet javna. Sprejme se Tiszov predlog, da razpravlja zbornica v petkovi seji o brambni reformi. Ko se čita sejni zapisnik, se norčuje Polonyi, ki se izroči imunitetnemu odseku. Končno se odobri sejni zapisnik.

Ko se je čulo streljanje v zbornico, je izjavil Tisza: Nihče ne obžaluje tega, kar se je zgodilo, tako, kakor jaz, a mi smo za to, da razpravljamo in nismo dobrodelni odbor. Ko so pozneje poslanci zopet zahtevali, da naj sejo odgodi, je pa rekel Tisza: In če bi bilo ustreljenih v zborovalnici 50 oseb, ne odgodim seje!

Krvavi četrt v Budimpešti.

Socialna demokracija in najbrže tudi ž njo zvezani Justhovci so priredili včeraj v Budimpešti pravcato vstajo. Izvolitev Tisze za predsednika ogrske zbornice je učinkovala, ker pomenja ta izvolitev pogreb volivne preosnove vsaj za nekaj časa. Boj za splošno volivno pravico se je presel na ulico. Iz Budimpešte pa že tudi pozivajo kmečko delavstvo, da naj se upre in da naj prične plemičem požigati gradove. V malem Parizu, kakor Budimpešto nazivajo, so včeraj pokali revolverji, delavci so gradili barikade, pokale so puške, kroglice so podirale ljudi, ki so šli v boj, padla je celo bomba, prasketale so tudi strojne puške. Mali Pariz je izpremenjen v vojaško taborišče. Iz vseh krajev se vozijo vojaki v Pešto.

Nasilstvo mora roditi odpor. Stara stvar. Na Ogrskem vlada nekronani ogrski kralj, grof Tisza, nasprotnik vseh ljudskih pravic, mož, ki s silo vlada in ki ne izbira sredstev v boju z nasprotniki. Izjemno stanje na Hrvaškem! Brez Tisze bi se ne vzdržalo. Včeraj pa vstaja v Budimpešti. Nasilstvo Tisze se ne bode moglo trajno držati.

Krvavi prizori v Budimpešti.

Prvi spopad.

Prvi spopad se je vršil ob 9. dopoldne med delavci in policijo na Waizenerski cesti. Demonstranti so pobijali okna. Demonstranti so metali na policijo kamenje ni streljali iz revolverjev. Na pomoč pozvano vojaštvo je z bajoneti razgnalo 2000 demonstrantov. Policija je streljala. Ustreljen je bil en demonstrant, ranjenih pa 60. Ob 11. dopoldne so že demonstranti razbijali okna. Ob 12. je policija očistila trg pred parlamentom. Enega policista so demonstranti ustrelili; ustreljen je bil tudi neki 12letni šolar. Ob tri četrt na 1. je de-

ževalo in se je zato množica razkropila. Demonstranti so razbijali plinove kandelabre in zažigali plin. Razbili so tudi več električnih voz. Popoldne ob 4. je neki demonstrant zagrabil bajonet nekega vojaka, ki je nato demonstranta ustrelil. Iz Voynca, Komorna in Stolnega Belgrada so se na ukaz honvedskega ministra Hazaya odpeljali vojaki v Budimpešto.

Demonstranti požigalci.

V petih slučajih so poizkušali demonstranti zažigati. Na Goinb cesti so demonstranti streljali na policijo in na vojake, ki so takoj streljali nazaj.

Vržena bomba.

Na Carinskem ringu so vrgli demonstranti bombo, ki je razbila veliko šip. Ranjen ni bil nihče. V Torleyevi tvornici so bili v boju s stavkujočimi delavci trije delavci ustreljeni.

Vojaki prevzeli vzdrževanje reda.

Ob 5. popoldne so prevzeli vojaki vzdrževanje reda. Delavci so povsod razbijali šipe, na Franciškanskem trgu so obmetavali vojake s kamni. Poveljujoči major je nato ukazal napasti demonstrante, ki jih je bilo veliko ranjenih. Ob 5. popoldne so bile glavne ulice očiščene demonstrantov. Demonstranti so na več krajih gradili barikade. Cela budimpeštanska posadka se je ob 5. popoldne poslala na ulico.

Tisza

se je ob 3. popoldne v odprtem vozu peljal iz parlamenta v svojo palačo. Na Andras-syevi cesti so mu demonstranti klicali: »Proč s Tiszol!«

Strojne puške proti demonstrantom.

V Angyalhefu pri Budimpešti je na demonstrante streljalo vojaštvo iz strojnih pušk. Poroča se, da je padlo 20 mrtvih in veliko ranjenih. Vojaki so z navalom pri neki tvornici demonstrantom vzeli neko barikado.

Bombo

so vrgli demonstranti v palačo barona Vojnichia.

Ponočni izgredi.

Po 8. uri zvečer so demonstranti zažgali več malih prodajalnih lop. Po cestah so demonstranti zlivali smolo in jo zažigali, da tako onemogočijo vojakom prodirati. Na Waitnerjevi cesti so demonstranti vdrl v policijsko stražnico, zmetali akte vun in jih zažgali. Na Szona cesti so vojaki razgnali demonstrante in ustrelili neko deklico. Z Garayskega trga je poizkušalo 5000 demonstrantov vdreti v notranje mesto. Vojaki so na demonstrante streljali.

Demonstrantje oblegali samostan redovnic. Zvečer so demonstrantje na Herminen cesti oblegali neki ženski samostan. Vojaki so jih kmalu razgnali.

Žrtve včerajšnjega dne.

Policija poroča, da je bilo včeraj podnevi ubitih 7, nevarno ranjenih pa 135 oseb.

Povzročitelji nemirov sklenili končati stavko.

Ob 9. zvečer je socialnodemokratsko strankarsko vodstvo sklenilo delavstvo pozvati, da naj prične zopet delati. Razširili so 150.000 letakov, ki pozivajo delavce, da naj prenehajo stavkati.

Nemiri v Promontorju.

V Promontorju so bili včeraj tudi veliki nemiri. Usmrčeni so bili baje trije delavci.

GROF BERCHTOLD V BEROLINU.

Včeraj zvečer se je odpeljal na zunanji minister grof Berchtold v Berlin, kjer ostane danes in jutri. Minister bo gost cesarja Viljema. Iz Berlina odpotuje v Draždane, kjer ga bo v nedeljo sprejel v avdijenci kralj Friderik Avgust. Navada je namreč, da vsak novoimenovani zunanji minister obišče vladarje držav trozveze. Goto-vo je, da bo Berchtold ob tej priliki tudi konferiral z nemškim državnim kanclerjem in državnim tajnikom za zunanje zadeve Kiderlen-Wächterjem o aktualnih vprašanjih, ki jih ni malo. Spominjati se nam je treba le angleško-nemške napetosti, laško-turške vojne, ki je trozvezni državi spravila v mučen položaj zaradi Italije. Stališče Rusije napram tej vojni je v zadnjem času vedno bolj negotovo. Dardanelsko vprašanje in nemiri na Balkanu so stvari, o katerih je treba ponovno razpravljati.

VIHAR V PRUSKI ZBORNICI.

V zaključni seji pruske poslanske zbornice pred počitnicami je prišlo včeraj zopet hrupnih prizorov. Poljedelski minister je pri drugem branju razlastičnega zakona izjavil, da obstoja po raznih izkušnjah bojazen, da bi se katoliki, ki bi se jih naselilo na vzhodnem Pruskem, ne popoljčili. Proti tej izjavi je časopisje centra svo-ječasno zelo ostro nastopilo in poslanec centra Marx se je včeraj v nekem govoru povrnil na to izjavo in ministra ostro prijel. Desnica je ugovarjala. Ko je hotel minister napade Marxa ovreči, so dvignili člani centra tak hrup, da je komaj končal svoj govor.

VOLITEV PREDSEDSTVA FRANCO-SKE ZBORNICE.

Pri volitvi zborničnega predsednika francoskega parlamenta je dobil Deschanel 292, Etiene 208 glasov. Deschanel je izvoljen.

STAVKE V LONDONU.

V Londonu je z delom prenehalo 600 voznikov, ki dovažajo meso na londonski trg. 20.000 najraznovrstnejših delavcev v luki se je tudi pridružilo stavki. Krojači stavkajo tudi še dalje.

Porolna razprava pred celjskim porotnim sodiščem

zaradi volitev v trgovsko in obrtno zbornico leta 1909.

Sodni dvor: predseduje nadsvetnik dr. Roschanz, votanta svetnik Erhartič in okr. sodnik Watzulik. Državno pravdnikstvo zastopa dr. Rojic. Imena porotnikov smo že navedli.

Eržena zagovarja dr. Kukovec, ostale tri obtožence pa dr. Vrečko in dr. Zangger.

Nato prebere predsednik obtožnico slovensko in nemško.

Prvi se zasliši Ivan Eržen. Njegovo zaslišavanje je trajalo do pol 6. ure zvečer.

Čuti se krivega le v toliko, da je dejanja storil, toda ne v goljufivem namenu. Opisuje nato, kako slabo plačo je imel pri trgovski zbornici. Leta 1904 se je oženil, žena naj bi zraven šivala, toda samo toliko časa, da bi do-

dicijo. Nekako 200 let je prošlo, kar je izdal znani ljubljanski zdravnik Gerbec celo vrsto tozadevnih spisov, med drugim 4 zvezke zanimive kazuistike iz prakse [Constitutiones anni Labacensis 1697. De anno 1698. De anno 1699. De anno 1700] in znano razpravo o ljubljanskem podnebu [Vindiciae medico-physicae auae Labacensis. L. a 1710].

V tem smislu je načrtana pot.

A po pravici smejo prositi zdravniki samo eno: da jih občinstvo, javnost, družba umeva, upošteva in jim predvsem zaupa...

To je vir moči, iz katerega hočejo piti poguma za nadaljno delo — nastopajočih petdeset let.

H. Sienkiewicz:

V peščen puščavi.

Prevedel dr. Leopold Lénaud.
(Dalje.)

Toda do zmage je bilo še daleč. Med tem so prodirali skozi akacijin gaj. Dolgi trnji tega drevja so celo na kingovi koži delali bele rise. Slednjič je postal gaj bolj redek, med vejami razmetanega drevja je bilo pa videti v daljavi zeleno džunglo. Dasiravno je vročina postajala že jako občutljiva, je šel vendar Stanko izpod baldahina in se je vsedel slonu na vrat, da bi pogledal, če ni na obzorju kakšnih čred antilop ali ceber, kajti treba se je bilo spet preskrbeti z mesom.

Na desni strani je zagledal čredico arielov obstoječo iz nekaj živali, med

njimi pa dva noja, ko so pa zadnjo gručo drevja pustili za sabo in se je slon obrnil na levo, je drug prizor padel dečku v oči. Pol kilometra daleč je zagledal obširno maniokovo polje, na koncu polja pa nekaj črnih postav, ki so očividno delale na polju.

»Zamorci!«, zaklical je obrnivši se k Nelki.

In srce mu je začelo nemirno biti. V prvem trenutku ni vedel, ali bi se obrnili in skrili nazaj v akacije, toda prišlo mu je na misel, da bodo v obljudenem kraju prej ali pozneje morali zadeti na prebivalce in priti ž njimi v stiko in da od tega, kako se bodo razvili stiki ž njimi, zamore biti odvisna usoda celega potovanja, ter je po kratkem premišljevanju obrnil slona na polje.

V tem trenutku se je približal Kali, pokazal z roko na gručo drevja in rekel:

»Veliki gospod, tam je zamorska vas, a tu delajo ženske pri manioki. Ali naj zajaham k njim?«

»Pojdimo skupaj,« odvrnil je Stanko, »in povej jim, da prihajamo kot prijatelji.«

»Vem, gospod, kaj jim treba povedati,« zaklical je mladi zamorec z veliko samozavestjo.

In obrnil je konja proti ženskam, priložil dlani k ustam in pričel kričati:

»Yambo, he! Yambo, sana!«

Ko so ženske, ki so okopavale maniok, zaslišale ta glas, so skočile po-

konci in stale kot vkopane v zemljo. Toda to je trajalo samo trenotek, potem so pa v strahu pometale motike in cajne proč ter pričele z velikim krikom bežati proti dotičnemu drevju, sredi katerega je stala vas.

Mali popotniki so se bližali mirno in počasi. V goščavi se je razleglo vpitje nekaj stotin glasov, potem je nastala tišina. Slednjič jo je pretrgalo zamolklo, toda glasno bučanje bobna, ki potem ni prejenjal niti za trenotek.

To je bilo očividno znamenje za boj, za vojevnike, kajti nad tristo se jih je prikazalo naglo izza drevja. Vsi so se postavili v dolgi vrsti pred vasico. Stanko je ustavil Kinga v oddaljenosti kakšnih sto korakov in jih pričel ogledavati. Solnce je osvetljevalo njihove lepo raščene postave, široka prsa in silne rame. Oboroženi so bili z loki in s sulicami. Okrog beder so imeli kratka krila iz resja, a nekateri — iz opičjih kož. Glave jim je krasilo perje nojev, papig ali pa velike lasulje, slečene s pavijanovih črepinj. Izgledali so grozno in bojoviti, toda stali so nepremično in molče, kajti njihovo začudenje je bilo naravnost brezmejno in jim je potlačilo vso bojovitost. Vseh oči so bile uprte v slona, v beli baldahin in v belega človeka, ki mu je sedel na vratu.

In vendar jim slon ni bil neznano bitje. Nasprotno. Živeli so neprenehoma pod nasilnostjo slonov, katerih cele črede so jim ponoči uničevale maniokova polja, masade banan in palm

dum. Ker sulice in puščice ne prebijejo slonove kože, so se borili retni zamorci s temi škodljivci s pomočjo ognja, s pomočjo krikov, s posnemanjem petelinovega petja in s kopanjem jam in prirejanjem pasti iz drevesnih debel. Toda tega, da bi slon postal suženj človeka in mu dovolil sedeti na svojem vratu, ni še nikdo izmed njih videl in nikdo ni mogel razumeti take stvari. Prizor, katerega so imeli pred sabo, je tako daleč prekašal vse njihove pojme in predstave, da sami niso vedeli, kaj naj počno: ali naj se bore ali beže, kamor nesejo oči, tudi če treba pustiti vse volji slučaju.

V negotovosti, strahu in začudenju so šepetali drug drugemu:

»Uuuuu! Kakšna bitja prihajajo in kaj nam grozi od njihove roke?«

Medtem se jim je pa Kali približal na met sulice, obstal v stremenih in pričel klicati:

»Ljudje, ljudje! Poslušajte glas Kalija, sina Fumbe, mogočnega kralja Vahimov z nad bregov Bassa-Narok! O poslušajte, poslušajte! In ako razumete njegovo besedo, pazite na vsako njegovo besedo!«

»Razumemo!« zvenel je odgovor iz tristo ust.

»Naj pristopi vaš kralj, naj pove svoje ime in odpre usta in ušesa, da bi lahko bolje razumel.«

»M'Rua! M'Rua!« začeli so klicati razni glasovi.

(Dalje.)

bil stalno službo v zbornici, nakar je trdno upal. Prvi tajnik zbornice dr. Murnik pa mu je bil nasproten ter mu je izjavil, da mu že takoj prvo uro ni stal k obrazu. V ta dejanja pa je bil zapeljan vsled gmotnih razmer. Po nasvetu Štefeta se je tisto leto, ko se je oženil, obrnil do Kregarja, da bi ga priporočil pri seji do povišanja. Ta mu je rekel, da bo stvar težko šla, ker je S. L. S. v manjšini. Nato razlaga, kako se vršijo predpriprave za volitve v trgovsko zbornico. Razloži, kaj je občinski kataster, katerega zbornice niso dolžne voditi, pač pa ga ima ljubljanska zbornica za svoje pomožno sredstvo in za svojo privatno porabo. Za zunanjo porabo rabi obrtni register. Na podlagi tega občinskega katastra se sestavljajo volilni imeniki. Nato pravi, da ga je Kregar povabil k sebi in prvič zahteval od njega volilni imenik, nato pa je zahteval od njega, da bi lažje bolj zanesljivo kontroliral, da mu prinese občinski kataster in tako mu je on nosil te liste občinskega katastra vsak večer novembra in decembra meseca leta 1908. Takrat mu je Kregar obljubil dati nagrado 500 K. Eržen pravi, da mu ni šlo za 500 K, ampak da dobi stalno službo, ker ga je skrbelo za ženo in otroke. Listke sta pregledovala in prepisovala navadno sama s Kregarjem, pa ker je šlo počasi, je začela tudi Franja Štefe pomagati pisati, kar je Eržen diktiral. Kregarjeva gospa se dejansko ni prav nič udeleževala tega dela, pač pa mu je v odsotnosti svojega moža večkrat naročila, da je naročil njen mož, naj Eržen prinese listke občinskega katastra prihodnjič za to in to občino. Pri tem delu drugi niso pomagali. Delalo se je to, ker je hotela S. L. S. zmagati v drugem obrtnem razredu. On je vse to smatral za navaden volilen maneuver, ker občinskega katastra ni smatral za javno listino. Volilci so se na ta način pomikali v višji razred, da je Eržen davčne postavke izradiral in višje napisal. Tudi za liberalno stranko se je prepisovalo naslove volilcev in zato je bil mnenja, da je to dovoljeno. Oficial Golob je spoznal potvorbe in Eržen mu je pripoznal dejanje in prizna tudi, da je volilni kataster bil edina podlaga za volilni imenik. Če bi se potvorbe posrečile, misli, da bi Kregarjeva stranka tudi v drugem obrtnem razredu zmagala. Od Kregarja je dobil neki listek, na katerem je bil seznam raznih oseb s tinto napisan, s svinčnikom pa zapisano: vse v višjo kategorijo. Misli, da je lo Kregar zapisal, ker mu je rekel, da naj tako naredi v zbornici. Da bi se pa Kregar prepričal, ali bo Eržen res to storil, je zahteval, da mu je prinesel izgotovljene volilne imenike na kontrolo. — Državni pravdnik nato konstatira, da je žandarmerija poizvedela, da pšebe na dotičnem listu v resnici niso listega političnega prepričanja, kakor je bilo zaznamovano na listku. — Nato dr. Vrečko vprašuje, kolikrat je bila udeležena zraven Štefetova gospa. — Eržen pravi, da dvajsetkrat in da je pisala to, kar je on diktiral. Na vprašanje dr. Zanggerja prizna, da je občinski kataster jemal tudi v svoje lastno stanovanje. Tudi ko se je delalo za napredno stranko, je delal zraven. Ko se je zvedelo za potvorbe, da na Golobov nasvet sam službo odpovedal.

Popoldne ob 4. uri se je zaslišavanje Eržena nadaljevalo. Predsednik ga začne izpraševati o raznih njegovih službah, dejanjih in nehanjih. — Gostilničar Dachs je Kregarju rekel, pravi Eržen, da bo Eržen službo izgubil, če mu pridejo na sled, Kregar pa da je obljubil, da se bo že poskrbelo zanj.

Bil je tudi pri Štefetu, dr. Peganu in dr. Lampetu, ki sta mu obljubila da tudi priporočati. K škofu je šel, ker ga je smatral za vrhovnega protektorja stranke in ker mu drugi nihče ni hotel pomagati. Že leta 1906 ali 1907 mu je bil Kregar porok pri Ljudski posojilnici za 200 K, od katerih je Eržen nekaj povrnil, 160 K je pa moral plačati Kregar, ki je to svoto zraven drugih malih svot po nekaj kronc poračunal, mu dal po volitvah leta 1909 še en ostanek, nakar mu je moral Eržen podpisati pobotnico, da je prejel nagrado 500 K. Njegovi ženi je Kregar rekel, da je že govoril z ravnateljem Škrbinškom, da bo Eržen dobil službo pri Gospodarski zvezi. Eržen je šel takoj k Škrbincu, pa ta o ti stvari ni nič vedel. Pri Zadrugi zvezi mu je obljubil službo dr. Lampe, pa šele, ko se je kanonik Šiška zavzel, je dobil službo s 100 kron plače na mesec. Po dveh mesecih je prišel k mizarski zadrugi v St. Vidu. — Predsednik ga prekine, da je trdil v preiskavi, da so bile že meseca julija 1909, ko je bil Eržen še pri Zadrugi zvezi, v »Slovenskem Narodu« notice, ki so namigavale na te manipulacije v trgovski zbornici. Predsednik teh notic ne more najti. Eržen vztraja

pri izpovedi, pač pa ni on »Naroda« informiral, samo pravil je o teh stvareh marsikomu, ker se mu vkljub obljubi ni preskrbela služba. Ko je bil še pri Zadrugi zvezi, prideta k njemu Štefe in dr. Pegan in Štefe mu pravi: »Če boste vi, Eržen, še kaj govorili o teh stvareh, vas bomo tožili zaradi izsiljevanja; nato sta pa tako hitro odšla, da na ta napad še sploh odgovoriti ni mogel. Smatrali so najbrže za izsiljevanje to, ker je prejšnji dan prišla njegova žena h Kregarju in prosila, naj podpiše menico. Odločno pa zanika, da bi bil kedaj rekel, da mu je dr. Pegan podpisal menico za 1000 K. Dr. Šusteršič mu je enkrat poslal 50 K potom tajništva stranke, takrat baje, ko se je informiral o teh stvareh, in sicer najbrže kot nagrado, ker dr. Šusteršič ne bo kar meni nič tebi nič dal kar 50 K. Od zbornice je imel ključ, kar je bilo znano vsem in ga je včasih tudi kakemu uradniku posodil; za te manipulacije pa sploh ključa treba ni bilo; kasneje pa je vendar moral ta ključ izročiti dr. Murniku. Tudi nekega »francoza« ki ga je nek agent pozabil v zbornici in ga je Eržen prodal Mateliču za 1 K, je moral prinesiti nazaj k Hauptmannu, čeprav Hauptmann ni imel nobene pravice do tistega »francoza«. Pri izpolnjevanju glasovnic so pomagali tudi Ložar, Puc, Gostinčar ml. in drugi, ki niso vpisavali samo imena kandidatov na glasovnice, ampak tudi to in ono glasovnico podpisali s imenom volilca. Tudi marsikatera prazna, nepodpisana glasovnica je prišla nazaj in so jo podpisali. Odločno zanika, kar je stalo v časopisih, da je pri manipulacijah v Kregarjevem stanovanju vedno kdo na straži stal. Vztraja na tem, da so vse, kar je povedal, samo suha dejstva.

Na predsednikovo očitjanje, zakaj tega ni v preiskavi takoj pripoznal, da je bil s Kregarjem v zvezi že leta 1906, izjavi, da tega prej ni hotel storiti, ampak šele pozneje, ko je spoznal, da se je poseglo v njegovo zasebno življenje in se mu je hotelo vzeti verodostojnost. Kregar je res boter enemu njegovih otrok.

Nato začne po vrsti naštevati svoje službe. Od južne železnice je šel sam; od finančne straže so ga odslavili, ker da ni bil pripraven za ovaduha; pri Naglasu ni mogel ostati, ker ni imel knjigovodske prakse, še manj pa strokovne sposobnosti za prodajo pohištva; službo pri Tazher & Tschuber mu je preskrbela Lina Kreuter-Galle; laž je, da bi se pri Tazherju bil izdajal za Nemca. Po poizkušnem službovanju pri Tazherju je, ker se nihče ni hotel nič zmeniti za to, da bi se mu dala boljša plača, odšel v Sarajevo. — Predsednik: »Ja, pa 400 kron od Tazherja ste vzeli s sabo!« — Eržen pravi, da je dal večino ženi, denar je šel h Kavčiču drugič iskat z nepodpisanim računom, ker mu ni nihče prepovedal. Ko pa je prišel iz Sarajeva, je šel prosit h Tazherjevi gospe, naj mu to dejanje oprostijo. Ta mu je rekla: »Če mi boste mogli, mi boste vrnili, če ne, tudi dobro. Če me bo kdo vprašal o tej stvari, jaz nič ne vem.« Na menico pri Jadranski banki je res sam podpisal Kregarja, ker ta ni hotel in se je mudilo. Laž pa je, da so Kregar, Štefe in njegova žena vdrli v trgovsko zbornico in odtrgali od volilnih posod uradne pečate, kakor so trdili vedno in vedno liberalni časniki. Ko je podpisal načelnika mizarske zadruge v St. Vidu, Berganta, na pošto nakaznico, ni imel namena prvotno denar zase prihraniti; toda, ker je bil Božič in je brezuspešno prosil za predjem, si je dotično svoto pridržal; enako in iz tistega vzroka o Veliki noči leta 1910 svoto 84 K in je tudi potvoril številke na nekem receptisu. Slučaja J. Lemaire za 8 K se ne spominja, pač pa je svoto poravnal. Nato opisuje denarno manipulacijo zadruge in prepire med člani. Prizna tudi, da je še tudi v dveh drugih slučajih pridržal denar zase, namesto da bi ga odposlal. Še vedno vztraja pri tem, da mu je Ivan Vencajz rekel, da ve, da Eržen tega ni storil iz hudobije, ampak v stiski in da mu mora S. L. S. preskrbeti službo. — Predsednik ga opozori, da so ravno v tem in tudi v drugem slučaju priče čisto drugače izpovedale. Eržen tudi pravi, da sta Ložar in dr. Pegan rekla, da kdor bo kaj o teh manipulacijah za trgovsko zbornico povedal, ne bo imel obstanka v Ljubljani. Nato začne staviti nanj vprašanja državni pravdnik. — Eržen zanika, da bi vso stvar bil ovadil iz maščevalnosti proti Kregarju. Že ko je izstopil iz službe pri trgovski zbornici, tedaj ko je še upal na službo, je povedal dr. Windischerju, da je delal v zvezi s Kregarjem. Pri razgovoru z dr. Peganom in Štefetom v Zadrugi zvezi ni rekel, da ne ve o Kregarju nič nepoštenega, ker sploh časa za to ni imel, ker sta predhito odšla. — Držav-

ni pravdnik konstatira, da je Eržen od tvrdke Zajec & Horn prejeti znesek 250 kron sicer vpisal v glavno knjigo, ne pa v blagajniško knjigo, tedaj se sklepa, da je že takrat namen imel, denar prihraniti zase. Ravno tako državni pravdnik konstatira, da jo je Eržen dva dni kasneje kot je prejel od Edm. Kavčiča 416 za tvrdko Tazher & Tschuber, popihal v Sarajevo, in da te svote ni mogel smatrati niti za predjem niti za posojilo, če je tako na nagloma izginil od delodajalca.

Zaslišanje Kregarja:

Kregar se čuti v vseh točkah popolnoma nekrivega. Doseči ni hotel čisto nič s tem delom. Eržen je bil že večkrat prej pri njem, in ga je prosil, da bi ga priporočal za povišanje. Nekega dne ga dobi v bližini Kregarjeve hiše in tu mu pravi Eržen: »Ali se Vaša stranka ne bo nič volitev v trgovsko zbornico udeležila?« Kregar: Stvar je težavna, prosil sem dr. Murnika za imenik in ta je rekel, da ga ne bomo dobili. Eržen: O, ti gospodje ne bodo kar tako delali, bom že jaz poskrbel za vse potrebno. Kregar: Jaz sem mu nato rekel: To ne bo šlo, ker Vas bodo gospodje v zbornici strogo nadzirali, če tam pišejo tudi za liberalno stranko. In nato je začel Eržen kar nositi takele listke, to je prepise volilnega imenika. Naenkrat pa pravi Eržen, da mu tega ne bo mogoče več storiti, ker se je Hauptmann sam polakomnil honorarja za delo za liberalce in je Eržena odriinil. Napačno je Eržen danes dopoldne rekel, da mu je te stvari nosil meseca novembra in decembra, ker je Eržen že 30. novembra 1910 izstopil iz službe pri trgovski zbornici. Zanika vse izpovedbe Erženove. Res je Erženu že leta 1906 podpisal pri Ljudski posojilnici menico za dvesto kron, pa šele na tretjo prošnjo in ker ga je smatral za poštenega človeka, ker je obljubil redno mesečno odplačevati, kar pa ni storil. Ljudska posojilnica je tirjala zaostanek od Kregarja in ta ga je tudi plačal, toda šele lansko leto, tedaj tri leta po tistih volitvah, dan se naj konstatira iz aktov. Eržen je prosil za botra dr. Windischerja in Goloba in druge, pa so mu vsi odrekli. Jaz sem se tudi branil. Nato vstopi moja žena, ki je pogovor silila, in pravi: »Boš pa ji šel, ker po naši veri moraš iti za krstnega botra, če te pride celo cigan prositi!« Da sem pa v preiskavi rekel, da sem bil za botra, sloni na pomoti, ker se je malo kasneje neki moj delavec, ki se tudi Eržen piše, poročil in sem mu šel. Pri krstu Erženovega otroka pa sem bil zadržan in tako sta bila za botra Erženovemu otroku moja žena in Ivan Štefe. Predsednik vpraša Eržena, če je to res. Eržen to sedaj pripozna. Kregar mu je res dajal po dve do pet kron kot nagrado, ker mu je prinašal Eržen te listke imenika, službe pri Gospodarski Zvezi pa mu ni preskrbel niti njegovi ženi o tem kaj rekel, ker z ravnateljem Škrbincem sploh o tem niti nikdar govoril ni. Edino enkrat kasneje je pri neki seji Ljudske posojilnice, ko se je obravnavala Erženova prošnja za vsprejem v službo, na vprašanje, kakšen človek je Eržen, rekel, da je priden človek, ker so ga kot takega v zbornici označili. Predsednik vpraša, če je Kregarju znano, ali je morda tudi liberalna stranka imela volilni lokal in kako se je tam delalo. Kregar pokaže ovitek (kuverto) z naslovom zborničnega predsednika Lenarčiča, kamor naj bi se glasovnice od liberalnih zaupnikov pošiljale. Prebere tudi liberalni oklic liberalnega volilnega odbora za volitev v trgovsko in obrtno zbornico z dne 18. januarja 1909, ki podaja navodilo, kako naj se izpolnjujejo glasovnice.

Kregar misli, da je Eržen potvoril davčne podatke samo iz nagajivosti napram liberalnim uradnikom v zbornici, ker je Eržen sam rekel Kregarjevi ženi: »Tem hudičem bom že nekaj naredil, bom že tako zmešal, da ne bodo vedli, kjer so.« Nato Kregar natančno pojasni, kako se vršijo volitve v trg. zbornico, čisto različno od vseh drugih volitev. Pri teh volitvah je uspeh odvisen od tega, kdo prej pride in kdo prej pride k volivcu po glasovnico; tako n. pr. je imela S. L. S. na Vrhniki pred tremi leti samo sedem glasov, letošnje leto pa kar 50 glasov. Za časa predpriprav Kregar ni imel prav nobenih zaupnikov po deželi. Listke imenika so šele v Ljubljani razkosali po občinah in jih potem razposlali na zaupnike. Namen razpošiljanja teh listkov je bil samo, da se je zaupnike opozorilo sploh, kdo je v kaki vasi volilec. Nagrade 500 K mu ni obljubil. Ko sta se tistikrat dobila z Erženom blizu Kregarjeve hiše in me je Eržen vprašal, kaj naša stranka misli glede volitev, je rekel tudi, da se za liberalno že piše in da je osobju v zbornici obljubljenih 500 K kot nagrada, če bodo sviasali, Er-

žena pa da so proč odrinili. Od Eržena tudi nikdar ni zahteval nobene pobotnice. Nekega dne pride k njemu tudi Štefe in pravi, da mu je pravil Puhar sledeče: Puhar je bil z Erženom v gostilni, kjer je ta plačal nekaj pijače. Pri tej priliki je začel Eržen Puharja izpraševati, če ve ta kakšne napake od voditeljev S. L. S. in je Eržen rekel: »Jih bomo prijeli, Kregar mora menico podpisati, če ne se mu nastavi nož.«

Cez dva dni pride h Kregarju Erženova žena z blanco-menico in zahteva od Kregarja: »to podpišite.« Kregar: »zakaj naj bi jaz podpisal?« Erženova žena: »kar podpišite.« Kregar: »jaz se ne čutim dolžnega.« Erženova žena reče še: »je že dobro« in odide. Tedaj vsa ta afera se vrši pod vtisom denarja. Malo prej je prišel h Kregarju agent-akviziter od »Jutra« in ga vprašal, če ne bo inseriral v »Jutro«. Kregar odgovori, da ne. Agent: morate; Kregar: ne bom; agent: če ne, Vas bomo strgali; in potem je takoj res začelo »Jutro« prinašati tiste gorostasne, da smo udrli ponoči v trgovsko zbornico, odtrgali uradne pečate, ponaredili prvič, kakor je pisalo, 4000 glasovnic, potem se je zmanjšalo na 1000 in končno samo na 100 glasovnic. In še celo ta zadnji teden pred obravnavo sta »Slov. Narod« in »Dan« pisala, da smo udrli in vendar je sodno konstatirano, da je to laž.

Erženovih goljufivih dejanj ni naznanil sodišču iz maščevalnosti, ampak ker mu je preiskovalni sodnik rekel: Vi diskvalificirajte to pričo! In prve podatke o teh Erženovih aferah so prinesli Kregarju pristaši liberalne stranke. Kregar je prepričan, da je Eržen liberalne liste informiral, ker v prvih noticah se je samo pisalo, kaj se je godilo zadnjo noč pri izpolnjevanju glasovnic, od občinskega katastra se je začelo govoriti šele v preiskavi. Res so se pri izpolnjevanju glasovnic tudi imena nekaterih volivcev podpisala, toda zakaj? »Jaz sem imel pismena pooblastila, da razpolagam z glasovnicami, kakor hočem, ker je marsikateri volilec pisal, da ne ve kako izpolniti in da naj jaz vse uredim, opravi potrebno in oddam. Jaz sam nobenega nisem podpisal. Najnovejši dokaz, da se je vsa ta afera spravila pred sodišče iz maščevalnosti, je to, kar bo lahko jutri potrdila neka priča: Včeraj me sreča pred šentklavško cerkvijo v Ljubljani Šturm star., ki mi pravi, da je Eržen sam pred par dnevi rekel Šturmovemu sinu, da je hotel Kregarja samo požečkati, da bi dobil od njega kak denar. Nato je Kregar šel v uradništvo »Slovenca«, kjer so bili Štefe, Puc, Krhne in Rudolf Šturm, sin starejšega Šturma. In tu vprašam jaz Šturma Rudolfa: »Kaj Vam je rekel Eržen?« In Šturm Rudolf pove sledeče: »Eržen je rekel, da Vas je hotel samo požečkati, da bi kaj denarja dobil; če bi vedel, da bo tako daleč, pred sodišče prišlo, da bi tega ne bil storil.«

Predsednik vpraša nato, kakšna imena in priimke je Eržen dajal uradnikom trgovske zbornice. Kregar pravi, da se boji ponoviti te izraze. Nato Kregar predloži iz leta 1907—1908 zapisnik Obrambne zveze obrtnikov; za primerjavo pisav v tem zapisniku in na tisti listini, na kateri naj bi bilo navodilo pisano od Kregarja, kakor je eden izvedenec rekel, kako naj Eržen potvarja občinski kataster. Kregar nato odgovori, da se zelo mnogo oseb obrača nanj pismeno in ustmeno, da bi jim preskrbel službo ali pa kakšno podporo, zagotovo pa ne obljubi nobenemu, pač pa toliko, da bo priporočal, če bo mogoče. Gostilničar Dachs je prišel h Kregarju in je rekel: »Eržen Vam je pomagal, pa mu niste skomandirali službe.« Kregar: »Saj jo je imel, pa ni dobro storil, pa sploh tudi službe rabil ni, kajti takoj, ko je izstopil pri trgovski zbornici, je vstopil v službo pri Naglasu.« Predsednik nato prebere več pisem, v katerih se razni prosilci priporočajo Kregarju. Dr. Kukovec ugovarja nadaljnemu prebiranju, dr. Vrečko in dr. Zangger pa zahtevata, predsednik pa odloči, da se bodo pisma kasneje prebrala. Na vprašanje svetnika Erhartiča pove Kregar, da je on vodil agitacijo za S. L. S., da pa ne vé, koliko listkov mu je prinesel Eržen, tudi ne vé, koliko mu je v teh malih zneskih skupaj dal — vse to je šlo pa iz Kregarjevega žepa, ker volivnega fonda ni bilo. Sedaj je menda Eržen pristaš »der deutschen Partei«. Nato začne staviti vprašanja državni pravdnik, katera Kregar jasno in v smislu zapisnikov pojasni. Dr. Kukovec pa očita Kregarju, da je iz maščevalnosti nabiral obteževalni material proti Erženu, nakar povdari dr. Vrečko, da je Kregar material zato zbiral, da ovrže verodostojnost Erženovo.

Nato se začne zasliševanje **Frančiške Štefe**.

Se ne čuti čisto nič krivo. Bila je pri Kregarju samo dvakrat pri izpolnjevanju glasovnic. Listke imenika je videla šele pri preiskovalnem sodniku. Ona

je samo kandidata pisala kake dva dni. Takrat je videla tudi Erzena pri Kregarju. Delalo se je v pisarni. Listkov občinskega katastra ne pozna. To pove Erzenu tudi v obraz, od katerega zahteva državni pravdnik, da naj Štefetu ženi v lice potrdi svojo izpoved. Ta pravi, da vztraja pri svoji trditvi. Franciška Štefe pa vse odločno zanika Erzenu v obraz.

Nato se zasliši **Elizabeta Kregar**.

Se ne čuti krivo. Listke je videla šele pri preiskovalnem sodniku. Njenega moža je doma zelo težko dobiti, zlasti pa zvečer ga navadno ni doma. Erzenu pa ona nikdar ni sporočala kakega naročila svojega moža. Eržen je večkrat iskal Kregarja, pa ga ni dobil. Enkrat tudi tako pride in dobi moža doma in potem ga žena vpraša, kdo je ta človek in kaj hoče, ker ga tolikokrat išče, nakar pravi Ivan Kregar: Naj me išče ali pa ne, jaz sam mu ne morem dobiti podpore od zbornice. Enkrat je prošil za posojilo mojega moža. Jaz sem možu prigovarjala, naj mu da, on pa ni hotel dati. Končno sem mu jaz posodila 20 K, ker je obljubil, da jih bo vrnil. Državni pravdnik jo vpraša, ali se ni Kregarjeva dekla jezila nad pogostim prihajanjem Erzenovim, nakar Kregarjeva gospa pove, kaj da je dekla rekla: Kaj ta dedec hodi, ko že čez dan gospoda doma ni dobiti, še manj pa zvečer. Ko so izpolnjevali glasovnice, je prišel tudi Eržen in je rekel: »O, prokleto, če boste tako pošteno delali, ne boste zmagali, tam v zbornici pa tako delajo, da je kar črno.«

S tem je zaslišavanje obdolžencev zaključeno.

Kot prva priča se zasliši prvi tajnik trgovske zbornice dr. Murnik. Po zaprisedi razlaga, kako se vršijo predpriprave za volitve in na vprašanje, za kakšno listino smatra občinski kataster, pravi, da je to uradni pripomoček; če je pa prepisan iz davčnih izkazov, se imenik še da izpreminjati, dokler ni od komisije potrjen. Glede izida volitev za slučaj, da bi se falzifikacije posrečile, se ne dá nič gotovega reči. Na vprašanje votanta, svetnika dr. Erhartiča, ali zbornica opravlja tudi opravila vlade, pravi dr. Murnik, da deželna vlada opozori zbornico, da se bodo volitve vršile, nakar bi morala faktično stopiti skupaj volilna komisija in naročiti sestavo imenikov. To se pa ne dogaja, pač pa uradniki že sami od sebe že prej pripravljajo vse potrebno za sestavo kakor tudi imenike same. Dr. Murnik povdarja, da ni sovražna Erzenu, da ga je sam priporočal za podporo in povišanje, ker je bil Eržen jako dober in hiter delavec; toda vsled njegove preteklosti je nadzorstvo smatralo vseeno za potrebno, ga odpustiti.

Nato se zasliši tajnik trgovske zbornice dr. Windischer, ki razlaga način setave obrtnega in občinskega katastra in način, kako se vrše predpriprave za volitve. Vodil je vse predpriprave oficijal Golob. Ta je prišel zadnje dni novembra leta 1909. k njemu in mu naznanil, da je prišel na sled raznim potvorbam, da Eržen falzificira in da se mu je že udal in priznal. Prišel je na sled falzifikacijam, ker so bili nekateri listki radirani oziroma popravljeni. On je takoj ukazal oficijalu Golobu, naj naznani vso zadevo dr. Murniku. Je sam Erzena za to prijel, a se je ta izgovarjal, da so tu drugi ljudje vmes, da je to delo klerikalne stranke. Nato je Erzenu rekel, da so mu tla postala prevroča in da naj gleda, da pride proč od trgovske zbornice. Prepričan je bil o tem, da Eržen vsega tega ni počel sam za šalo in da bi drugim uradnikom napravil sitnosti in delo. Eržen je bil sposoben napraviti te falzifikacije popolnoma samostojno brez kakega tujega navodila. Kako je številke mogel premeniti in kako jih je premenil, tega priča ne vé. Gotovo je bilo do 200 takih falzifikacij. V zbornici se je skušalo šele po dovršeni volitvi dognati, v čemga korist se je falzificiralo.

Priča Golob Franc, oficijal, izjavi: Vodil sem predpriprave jaz in pomagali mi je oficijal Hauptman in Eržen. Neki dan sem opazil, da so listki radirani. Takoj drugo jutro sem zasačil Erzena, ko je prišel v urad in imel v žepu kup listkov. Ko ga je prijel, mu je takoj priznal. Dobili so se pri njem tudi listki z imeni obrtnikov. Eržen se je izgovarjal, da dela po naročilu Kregarja, da se je delalo vse v prostorih K. S. Z.; imenoval je Dachsa, ki da se ni udeleževal manipulacij, ampak stal pri vratih na straži, dalje da je bil navzoč Štefe, da so listke trgali in jih metali v peč. Vse pa je priznal samo za nekatere okraje. Gotovo se priča spominja le na ime pl. Garzarolli, katerega listek se je strgal. Volivnih okrajev je 32, vsak okraj ima štiri volivne imenike. Če mu je Eržen 40 K ukradel, ne vé. Da bi bil domov nosil kataster, tega ne vé. Odpuščen je bil nekaj dni pred 30. novembrom, pa je potem na njegovo željo še prihajal v zbornico, da mu je dajal pojasnila v svrhu, da se falzifikacije popravijo. Eržen izjavi, da je nalašč rekel priči, da se je vse vršilo v K. S. Z., ker ni hotel Kregarja kompromitirati.

Priča Josip Lenarčič, podpredsednik trgovske in obrtne zbornice.

Da bi se bili volilci narodno-napredne stranke pri falzificiranju izločili, tega ne vé. Z Erzenom o stvari nikdar ni govoril, tudi se ne spominja, da bi mu bil kdaj kdo rekel, da se je to vršilo vsled posredovanja Kregarjevega. Pri glasovnicah so bile velike nerednosti; opazil je, da je bilo veliko glasovnic izpolnjenih od ene in iste roke. Pri volivni komisiji so se te glasovnice konfiscirale. Štefe in Kregar sta ga po volitvah prosila, naj bi se ne izvajale konsekvence. Nato Kregar: Ko je prišel prvi napad, da se je vdrl v trgovsko zbornico, sem Vas g. Lenarčič samo prošil, da konstatirajte, da to ni res. Bilo je to februarja 1911, ko so prišle prve novice v »Tagesspošto«, »Tagblatt« in »Volksblatt«, najhujši napadi pa so bili meseca marca 1911. Lenarčič to prizna. Izjavi dalje, da Eržen ni bil opravičen imeti ključa od trgovske zbornice in mu tudi ni znano, da bi bil kdo vdrl notri.

Priča dr. Pegan: Dr. Kukovec ugovarja, da bi se priča zaprisegla, češ da je osumljen, da je tudi sam na teh manipulacijah udeležen. Nato sklene senat, da se priči zapriseže. Dr. Pegan izpove: Eržen je prišel enkrat k meni v deželni odbor in me prošil, naj mu prišlagam; najbrže, naj mu preskrbim kako službo pri deželnem odboru. Nič ni obljubil, ampak le rekel, da se bo še videlo, če se bo dalo kaj doseči. Odslovil ga je, kakor marsikatero druge, ki vedno v velikem številu prihajajo prosit služb itd. Drugače o stvari nič ne vé, pač pa je slišal od svojega brata, da je Eržen pomagal dobiti kataster. Glede dogodka v Zadrugi Zvezi omeni, da je prišel Štefe k njemu in ga prošil, naj gre z njim kot priča. Šla sta k Erzenu in sta ga dobila na hodniku. Tam mu je Štefe rekel: Kaj pa veste Vi o Kregarju? Če ne daste takoj miru, Vas bomo tožili! Priča ni nič govoril. O teh Štefetovih besedah si je mislil, da hoče Eržen od Kregarja izsiliti denar, zlasti ker mu je tudi Štefe rekel, da hoče doseči, da bi Kregar »švical«.

(Dalje med telefonskimi poročili.)

Dnevne novice.

+ **Liberalni listi in društveni domovi.** »Slov. Narod« piše: »Klerikalci so se zdaj naenkrat začeli hvaliti s svojo požrtvovalnostjo. Hvalijo se, da silno veliko žrtvujejo za klerikalne društvene dome in odre. Res, društvenih domov je mnogo nastalo, a če stvar malo bližje in natančneje pogledamo, spoznamo hitro, da uganjajo klerikalci tudi z društvenimi domi pravi umazano spekulacijo. Navadno se godi z društvenimi domi tako-le: Duhovnik sproži idejo in začno med ljudmi zbirati denar, natančnih računov se seveda nihče ne upa zahtevati. Kadar se potem »gaspudu« zazdi, pa poskrbi stavbišče in začne zidati društveni dom. Najrajše imajo gospodje, da se postavi društveni dom na cerkvenem svetu. Ljudje potem govore: pogledajte, kako so gaspudje dobri, zastojni so dali svet. Na to seve nihče ne misli, da je z ljudskim denarjem na cerkvenem svetu zidani dom, last cerkve ne tistih, ki so dali denar. Če pa se stavbišče z ljudskim denarjem kupi, pa da župnik društveni dom na cerkev prepisati. Ali ni to res prav umazana spekulacija? Klerikalci zidajo društvene dome in zbirajo zanje med ljudstvom denar, da pomnože tako cerkveno premoženje in to umazano koristolovstvo imenujejo potem požrtvovalnost!« Ze zopet torej namigavanje o sleparijah brez najmanjšega dokaza! To je že čisto patološko postalo, da ne vedo drugega pisati kakor o sleparijah. Ali so morebiti liberalni žurnali vsled vedno novih odkritij pri »Glavni«, pri »Agro-Merkurju«, Zvezi liberalnih posojilnic« in pri liberalnih trgovcih že obupali, da se sploh še najde kak pošten človek na svetu. O društvenih domovih lahko rečemo, da so ljudska last in ljudsko zbirališče. »Narodni Dom« v Ljubljani pa ni ne ljudska last ne zbirališče ljudstva, dasiravno je ves narod zanj prispeval. O spekulacijah pri »Narodnem Domu« pa bomo še pisali zato, ker ste nas sami izzvali. Liberalci se bodo še za glave prijemali.

+ **Shod županov.** Radoljica, 22. maja. Dne 22. t. m. je sklical deželni odbor shod županov in občinskih odbornikov v Radoljico, da jih po svojem odborniku pouči o važnejših zadevah njihovega delokroga. Sestanek se je vršil v salonu pri Hudoverniku. Udeležba županov in občinskih zastopnikov iz celega radoljskega okraja je bila zelo velika. Poučno predavanje je imel deželni odbornik dr. Pegan. Njegova izvajanja o razmerju med župani in orožniki, o pravicah županov glede dovoljevanja plesnih licenc, o vodstvu občinskih sej so bili zelo zanimiva in praktična. Vsi navzoči so mu sledili z največjo pozornostjo in ga prošili raznih pojasnil. Poučno predavanje je trpelo od 9. dopoldne do 1. ure popoldne in je zelo dobro uspelo. — Nekako proti koncu predavanja dr. Pegana pa smo navzoči imeli tudi priliko

spoznati razliko med oliko kmetijskih mož in mlade liberalne družbe. Ob 12. uri je prišla mešana liberalna družba v salon k obedu. Ko opazijo dr. Pegana in slišijo njegov govor, začno se tako surovo in pobalinsko obnašati, da je g. doktor moral govor prekiniti in navzočo družbo počuti dostojnosti. Zvedeli smo od navzočih radoljskih mož, da se je najbolj surovo in izvivajoče obnašal pisar Mestne hranilnice v Radoljici, neki Koricki; opazili smo tudi, da nosi bojno znamenje »svobodne misli«. Torej pisar Mestne hranilnice radoljske očitno nastopa kot svobodomislec, očitno zaničuje deželnega odbornika, zasmehuje zbrane župane in občinska starešinstva, tiste može, kateri podpirajo in vzdržujejo Mestno hranilnico! Pač lepo priporočilo za mestni denarni zavod! Ne vemo, v kakih rokah je načelstvo Mestne hranilnice, zahtevamo pa odločno, da mestno županstvo, kakor tudi načelstvo Mestne hranilnice takoj tega uslužbenca spodi iz Mestne hranilnice in napravi red. Drugače bomo pa mi poskrbeli, da se bode ljudstvo ogibalo zavoda, ki nastavlja očitne svobodomislece.

+ **Prijatelji ljudstva.** Naši liberalci se močno vsajajo, češ, da naši poslanci s svojim odporom proti uradniški pragmatiki kažejo, da so sovražniki uradništva. Seveda se »Narod« zlasti začenja v dr. Vrstovška, ki da je s svojim govorom 23. t. m. v zbornici uradniške zahteve obstruiral. Kdor bo bral Vrstovškova izvajanja, bo spoznal, da je le naše stališče v zadevi uradniške pragmatike stvarno, iz stvarnih razlogov temeljil. Sicer smo pa že poudarjali, kako je vsa ta skrb vlade in njenih strank za uradnike navaden humbug, ker se pragmatika v tej obliki ne bo sankcionirala. Koliko pa je vladi na tem, da izboljša stanje tistih, ki so izboljšanja res potrebni, kaže drastično zlasti sledeče, da so dobili železniški uradniki na Dunaju za novo leto takoj par sto kron več stanovanjske doklade, naši največji reveži pa, prožni delavci, so morali na bori približek 10 vin. na dan skoro pol leta čakati. Pribijemo tudi, da se poročilo poročevalca Čeha na 44 straneh peča z ureditvijo uradniških plač in razmer, sluge in druge uslužbenca pa komaj na par straneh omenja! To je, kar mi zlasti grajamo in zato naj liberalci le molče o svoji ljubezni do trpečega človeštva.

+ **Liberalna nesramnost.** Preteklo sredo smo osvetlili pod notico: »To so izvedenci«, koliko se je zanesti na izvedence deželne vlade v Ljubljani in kako je bil čisto nedolžen duhovnik vsled takih »strokovnjakov« obsojen in prišel v ogromno škodo. Nato je napisal sinočnji »Slovenski Narod«: »Cela »Slovenčeva« notica napravlja utisk, da so klerikalci vpizorili veliko lumparijo. »Slovenec« trdi, da je bil kaplan obsojen, ker je napisal anonimno pismo razžaljive vsebine, ko je bil pa enkrat obsojen, da sta se dobili dve priči, ki sta pripravljeni, izpovedati, kdo da je pismo pisal in da se je tudi oglasil pravi pisec. Imena je pa »Slovenec« previdno zamolčal. Zdi se, da je cela stvar izmišljena, ali pa, da je »pravi pisec«, ki ga več ni mogoče prijeti, ker je stvar že zastarana, kar najet. Saj vemo, kako ljudje na kmetih celo po krivem prisegajo, kadar gre za kakega duhovnika, koliko laglje je potem še dobiti ljudi, da se sami obdolže dejanja, za katero jih sploh več ne more doseči nobena kazen.« — Naša vest je popolnoma do pičice resnična in ako hoče uredništvo »Slov. Naroda« za ime na priči in pravega pisca zvedeti, naj se obrne na g. J. Koviča, kaplana v Št. Vidu. »Slovenski Narod« namestu, da bi resnico priznal, pa dolži nas lumparije, lažij in ljudi krive prisega. To je taka nesramnost in lopovščina, da se človeku kar gnjus. Taka npravna propalost, kakor vlada pri »Slov. Narodu«, je k večjemu še najti pri najbolj propalih pariških apaših. Avtomobilni roparji jemljejo ljudem denar, »Slov. Narod« pa ljudem, katerim naprtuje zlagane hudobije, čast, ki je v mnogih slučajih za človeka več kakor denar in življenje.

+ **O Masaryku** piše »Narod« dan na dan cele litanije in hoče svet prepričati, da je to velik učenkaj. Ker je naš list po pomoti ime tega ženja zapisal s »f« namesto z »r«, je »Narod« ves iz sebe, smatra to naravnost za crimen laesae maiestatis in nas psuje s »katoliškimi kretnin«. »Narod« naj se pomiri. Je veliko prav učenih ljudi na svetu, ki Masaryka komaj poznajo in bi njegovo ime mogoče tudi s f zapisali. Med vseučiliškimi profesorji se Masarykovo ime jako malo imenuje, citira se navadno sploh le njegovo delo o samoumorih. O Masaryku kot originalnem mislecju se sploh v učenjanskem svetu ne govori, razun v Pragi, kjer ga imajo za nekakega malika. Masarykova filozofija je vsa samo posnetek, tohu-vabohu, konglomerat, ki more imponirati le fantom, ki mislijo, da je kaj tembolj filozofično, čimbolj je zmešano. Masaryk opleta versko filozofijo Schleiermacher-

jevo, Zinzendorfovo, Jamesovo in drugih, le velikomanj duhovito. Vrhtega je fanatik in vsak fanatik je večalimanj omejen. O katoliških dogmah in morali, ki jo neprestano napada, je tako malo poučen kakor n. pr. kak socialnodemokratski agitator, ki pozna o verskem vprašanju same desetkrajcarske brošure. Na nobeni univerzi v Evropi se Masaryk ne imenuje kot samostojen filozof, ki bi imel kakšno posebno avtoriteto. Mož je le bolj nekak kuriozum, preostanek češkega sektirarstva, mixtum compositum misticum, češki Buddha, do globokega misleca mu pa še nekaj manjka, namreč ne dosti manj kot vse.

+ **Kjer so ovađhi.** Iz Senčurja pri Kranju. Naše liberalce je afera visokošolcev Jakoba Basaja in Sajovica, ki sta bila zaradi nekega pooblastila pri občinskih volitvah obsojena, tako razveselila, da jo vsak tedno objavljajo v predalih »Slov. Naroda«. Če imajo njihovi pristaši pri tem kak poseben užitek, ga jim prav iz srca privoščimo. Na članek v sobotni številki »Slov. Naroda« z dne 18. t. m. pribijemo to-le: Nam so znani slučaji, ko so napredni visokošolci, ki so celo juristi in torej mnogo bolj poznajo paragrafe in posledice njih prestopka, kakor kak medicinec ali filozof, ponarejali med drugimi tudi pooblastila za take osebe, ki spijo že zdavnaj v grobu. Lahko bi jih ovađili, pa jih ne bomo, ker vemo, da škodujemo s tem le dotičnim visokošolcem in jih kolikortoliko ruiniramo. Zakaj bolj narodno-radikalni smo še vedno, kot dotični član radikalnega društva »Slovenije« na Dunaju, ki je igral vodilno vlogo pri ovađbi naših fantov. Dopisniku »Slov. Naroda« pa nasvetujemo, naj poroča prihodnjič bolj natančno. Tako n. pr. Basaj Jaka ni član »Danice« in pred sodiščem se ni zagovarjal s pijanostjo niti Basaj niti Sajovic, kar bo morda kdo sklepal iz dotičnega članka.

+ **Za pogorelce na Uršnih selih.** Včeraj je vložil poslanec Jarc v državnem zboru nujni predlog za hitro in izdatno državno pomoč.

— **Iz brezniškega kota.** Le malokdaj se čuje iz naše občine kak glas. Zdi se mi, kakor da nas ni na svetu, da spimo, če ravno nas obiskuje leto za letom mnogo tujcev z vseh delov monarhije, in zdi se mi, da oni znajo vse drugače ceniti našo zemljo, našo last, kakor to znamo mi sami. In vendar je napravila naša občina nekaj let sem velik napredek. Ne morem kaj, da bi ne omenil tu nekaterih zaslug našega bivšega župana g. Antona Kržišnika. Županoval nam je ta »stric trebušnik« skozi celih 15 let. Imel je seveda tudi nasprotnike, a take ima vsak, kdor ne drži rok navskrižem. Da se nam je ustanovila pošta, je zasluga njegova in njegovih somišljenikov. Sedaj smo dobili tudi brzojav; tudi za to si je stekel g. Kržišnik zaslug, katerih mu nihče ne more odrekati. Zidali smo novo šolo, zvezali smo občino z Bledom z novo cesto; tudi Savo, to nagajivko, katera nam je vedno delala težave, smo ugnali v kozji rog s tem, da smo napravili močan most pod vasjo Breg. Doseglo se je, da je železniška uprava prevzela kolibo na postajališču v lastno upravo, in govori se, da se kolodvor razširi. — Tudi moderni smo postali. V celi občini se je poskrbelo za potrebam odgovarjajoče vodnjake za ljudi in živino, in sedaj se nam jasnjijo vremena tako, da dobimo vodovod in celo elektriko. Mnogo poslov, mnogo besedi, mnogo misli je bilo potrebnih, predno se je vse to doseglo. In to vse je zasluga g. Kržišnika, ki je znal energično nastopiti in pri vsaki priložnosti prijeti za pravo struno.

— **Na dan petindvajsetletnice svoje poroke** utonil. K utopljenju Nikolaja Tuška v Blejskem jezeru se nam dodatno še poroča: Mož je obhajal tisti dan petindvajsetletnico svoje poroke. Njegova svakinja iz Celovca, ko je izvedela o njegovi nenadni smrti, se je tako prestrašila, da jo je zadela kap in je umrla.

— **Poseben vlak v Postojno.** Ob priliki jamske veselice v Postojni na binkoštni ponedeljek odhaja poseben vlak iz Ljubljane ob 12. uri 30 minut popoldne. Veselica se vrši ob vsakem vremenu ob 3. uri popoldne. Vstopnina znaša 2 kroni za osebo. Izletnikom je torej dana prilika, da doma obedujejo, kar je priporočati, ker je na ta dan po gostilnah in restavracijah navadno velik naval.

— **Obesil se je v Trstu 56letni krošnjar** Franc Gerbec. Vzrok je neznan.

— **Medveda ustrelil** je v nedeljo dne 19. t. m. orožniški stražmojster iz Koprivnice v gozdih kneza Turjaškega na Kočevskem. Medved je dolg 170 cm, tehta 300 kg. Medvedovo kožo so poslali knezu Turjaškemu, meso pa prodali v Kočevju. Orožnik je medveda usmrtil z dvema streloma.

: Naročajte „Slovenca“ .:

Ljubljanske novice.

Ij Nadvojvoda Friderik v Ljubljani. Kakor smo že poročali, je včeraj jutraj dospel v Ljubljano nadvojvoda Friderik. Na kolodvoru so ga sprejeli deželni predsednik baron Schwarz, deželni glavar dr. Šusteršič in župan Ir. Tavčar. Nadvojvoda se je odpeljal na kolodvor v hotel »Union«, kjer so se brali vojaški poveljniki. Včeraj dopoldne je posetil nadvojvoda Friderik, uradni inšpetor in višji poveljnik c. tr. domobranstva, tukajšnje garnizijsko strelišče, kjer se je vršilo tekmovalno streljanje častnikov c. kr. gorskih polkov. V spremstvu nadvojvode so bili vsi v Ljubljani navzoči višji generali, kakor tudi poveljniki tukajšnjih čet. Nadvojvoda je ostal nad eno uro na strelišču in je tudi streljal na slavnostno tarčo. Ob eni uri popoldne se je vršil v veliki dvorani hotela »Union« diner za 40 oseb, pri katerem so bili med drugimi navzoči deželni predsednik baron Schwarz, dvorni svetnik Chorinsky, knezoškof dr. Jeglič, deželni glavar dr. Šusteršič, deželnosodni predsednik Elsner, župan Ir. Tavčar, finančni ravnatelj Kliment, nadalje v Ljubljani navzoči poveljniki in generali. Pri dinanju je igrala godba 27. pešpolka Belgijcev. Popoldne je nadvojvoda posetil potresno opazovalnico, pri čemer so ga spremljali v Ljubljani bivaajoči generali, deželni predsednik baron Schwarz, dvorni svetnik Chorinsky, deželni glavar dr. Šusteršič kakor tudi številni štabni častniki in adjutanti. V avli v realki je deželni predsednik baron Schwarz predstavljal nadvojvodi deželnega šolskega nadzornika A. Belarja, kot voditelja potresne opazovalnice, realčnega ravnatelja vladnega svetnika dr. Rudolfa Junowica ter predsednika Kranjske hranilnice Otmarja Bamberga. Nato je nadvojvoda odšel v potresno opazovalnico, kjer mu je deželni šolski nadzornik Belar razkazal aparate. Nadvojvoda se je mudil v potresni opazovalnici dve uri. Danes dopoldne ob 10. uri je posetil nadvojvoda civilno strelišče, ob 1. uri popoldne je bil diner pri deželnem predsedniku baronu Schwarzu, ob 4. uri si je nadvojvoda ogledal deželni muzej, za 6. uro 30 minut pa je bila določena razdelitev nagrad častnikom v slavnostni dvorani deželne vlade. Na tukajšnjih šolah zaradi navzočnosti nadvojvode Friderika v Ljubljani danes ni bilo šole.

Ij Tekmovalno streljanje c. kr. gorskih polkov. Včeraj ob 5. uri popoldne je bilo končano tekmovalno streljanje častnikov na slavnostni tarči »Cesar«. Kolikor je doslej razvidno, bo bržkone zopet dobil celovški domobranski pešpolk št. 4 veliko cesarsko potovalno nagrado. Kot najboljši strellec častnikov se je izkazal poročnik Werrlein domačega pešpolka z 10 zadetki in 64 enotami izmed mogočih 70. — K tekmovalnemu streljanju moštva dostavljamo, da je dobil mojstersko nagrado v streljanju s strojnimi puškami, častno diplomu in častno darilo 80 K korporal Ivan Rejc od prvega oddelka s strojnimi puškami domačega gorskega polka.

Ij Slavnostni koncert. Včeraj zvečer je priredila v veliki dvorani »Uniona« Glasbena Matica na čast častnikom povodom tekmovalnega streljanja c. kr. gorskih polkov slavnostni koncert pod vodstvom koncertnega vodje M. Hubada s sodelovanjem »Slovenske Filharmonije«. Nadvojvoda Friderik se koncerta ni udeležil zaradi smrti princa Jurija Viljema Cumberlandskega. Izmed vojaških dostojanstvenikov so bili navzoči: ekselence podmaršal pl. Dankl, Kusmanek, pl. Tschurtschenthaler in Winkler, generalni majorji pl. Schmidt-Fussina, Seidler in Stöger-Steiner, šef generalnega štaba višjega domobranskega poveljstva polkovnik Nemetschek ter številni štabni in višji častniki vseh polkov, ki so se udeleževali tekmovalnega streljanja. Izmed civilnih krogov so posetili koncert deželni predsednik baron Schwarz, dvorni svetnik grof Chorinsky, deželni glavar dr. Šusteršič, deželnosodni predsednik Elsner, župan dr. Tavčar, finančni ravnatelj dvorni svetnik Kliment, komornik baron Apfaltrern, deželni odbornik grof Barbo, državni pravdnik vitez Luschan, generalni vikar Flis, stolni prošt Sajovic, stolni dekan Kolar, kanonik dr. Gruđen, višji uradniki vseh resortov, ravnatelj ljubljanskih srednjih šol, zastopniki raznih korporacij itd. — Začetek koncerta je otvorila cesarska pesem, ki so jo navzoči poslušali stoje. Temu je sledila »Aleluja« iz Sattnerjevega oratorija Vnebozvetja, tri hrvaške narodne pesmi (Oj jesenske druge noči, Igra kolo, Dragi je daleko), trije novejši slovenski zbori (Pet-

najst leč, V snegu, Kakor bela golobica) zbor ciganov iz »Vračara«, tri slovenske narodne pesmi (Škrjanček poje, Pod oknom, Bratci veseli vsi) ter koncertni valček »Dobro jutro«. Proizvajanje pevskega zbora je želo mnogo odobravanja ter ste se morali dve pevske točki ponavljati.

Ij Razstava šivalne šole S. K. S. Z. in kat. društva za delavke. Veliko je pokazala razstava, veliko lepega dela, veliko požrtvovalnega truda in neomajane vztrajnosti. Lepi so uspehi. Šola je trajala od jeseni do maja. Poučevalo se je šivanje, pletenje in vezenje. Mnogoštevilne dovršene in poldovršene obleke dokazujejo, da je imela šola pred očmi v prvi vrsti praktično potrebo, pogrešali smo le še krpanja. Če se to ni gojilo dovolj, naj se v prihodnje tudi tega ne prezre, ki je za nižnje sloje največjega pomena. — Poleg priprostih otročjih oblek, večjih oblek za vsak dan, je bilo tudi nekaj fino izdelanih oblek za praznično nošo. Vse to kot delo učenk je vredno posebnega priznanja. — Poleg šivanja se je gojilo pa z veliko vnemo tudi vezenje in pletenje. Krasna razstava, izdelana solidno, jako fino, namenjena za Prežganj, je dala razstavi prav umetniški izraz. Poleg tega sedem dovršenih burz, mašni plašč z vsemi pritliklinami ter nebroj krasnih monogramov dokazuje dovolj resnega truda — trdega dela. Na stenhah visoke umetniško dovršene vezene slike pa spadajo že prav v umetnost. Seveda so jih izvršile učenke, ki so prinesle seboj že dokaj znanja; izvečine pa so bile učenke-začetnice, ki so pokazale uprav hvalevreden napredek. Vseh razstavljenih predmetov je bilo okrog 300. Šola vodi z brezmejno požrtvovalnostjo spretna voditeljica gđ. Globelnik. Ponosna naj bo na lepe uspehe prve razstave. Razstavo je obiskalo zelo veliko občinstva, več odličnih gospa, med njimi tudi ekselence gospa baronica Schwarz, in gospa grofica Chorinsky, deželnega glavarja soproga gospa Šusteršičeva kakor tudi generalni vikar Flis in mnogo drugih. Vsi so se o razstavi zelo pohvalno izrazili. Visokorodna gospa deželnega glavarja je navzoče učenke v nemala k marljivemu učenju, opozarjajoč jih na lep praktični hasek. — Razstava se je v sredo zvečer zaključila. S poukom se začne šele v torek zvečer, ker se prostori sedaj osnažijo.

Ij Vsled strahu pred kaznijo skočila skozi okno. Leta 1889. rojena Apolonija Avšič iz Sela št. 20, občina Moste, je pri znanem požaru v Tomačevem ukradla eno kokoš in odejo. Ko pa je danes ob 10. uri dopoldne prišel v njeno stanovanje poizvedovat o tej zadevi orožnik, je skočila iz stanovanja v podstrešju skozi okno na cesto. Polomila si je roke in pretresla notranje dele telesa. Pripeljali so jo v ljubljansko dež. bolnišnico.

Ij Nezgoda. Kovinskemu strugarju Avgustu Remškarju je pri delu v Samassovi tovarni odskočil kos železa v glavo nad desno oko in ga znatno poškodoval. Zdraviti se mora v deželni bolnišnici.

Telefonska in brzojavna poročila.

KRVAVI DOGODKI NA OGRSKEM.

Budimpešta v plamenu? Budimpešta, 24. maja. Ker so demonstranti po mnogih ulicah demolirali svetilke in plinovo napeljavo, je vodstvo mestne elektrarne odredilo, da ostane večji del mestnih ulic danes zvečer brez razsvetljave. Zato so pa demonstrantje preskrbeli razsvetljavo. Zažgali so mesto na petih krajih. Požarna bramba komaj zmagaše gasilno akcijo, ker ji demonstranti branijo. Položaj postaja vedno bolj kritičen. Vsak moment pričakujejo objavo obsevnega stanja. — Policija je aretirala neštevilno izgrednikov, zaporji so ž njimi prenapolnjeni.

Ponovitev nemirov zvečer. Budimpešta, 24. maja. Zvečer so se nemiri ponovili. Zlasti so bili izgredi burni v Goembutca. Demonstranti so streljali. Policija ravnotako. Vojaštvo je oddalo Salve. Štiri demonstrante je policija aretirala. Ponoči pričakujejo prihoda več vojaških polkov iz dežele. Močno z vojaškimi stražami so zasedeni kolodvori. Vojaštvo straži vse prihajajoče vlake.

Žrtve. Budimpešta, 24. maja. Demonstranti so zažgali policijsko stražnico pred tovarno za žblje. — V stražnici so se nahajali važni spisi, ki so zgoreli. Ob 10 in pol danes ponoči so konstatirali 9 mrtvih.

Revolucija. Budimpešta, 24. maja. Nemiri trajajo celo noč. Izgredniki so streljali v stanovanje Tiszovo. Zadeti ni bil noben.

Mesto gori na 30 krajih. Do sedaj je aretiranih 200 izgrednikov. Ponoči je bilo šest oseb ustreljenih, 160 izgrednikov ranjenih, med temi 100 težko in 60 lahko. Vojaštvo prenočuje na prostem. Ob 12. uri ponoči so nemiri nekoliko potihnili.

Kravali se nadaljujejo.

Budimpešta, 24. maja. Danes jutraj je prišlo v mesto zopet do velikih pouličnih kravalov. Ker je bilo delavstvo iz nekaterih tovarn za železnino in nekaj železničarjev izključenih od dela, se delavci niso pokorili pozivu svojih voditeljev, naj prenehajo z generalnim štrajkom, ampak so se pridružili izključenim delavcem in uprizorili velike poulične demonstracije. Skoraj polovica mestnega delavstva ne dela in se udeležuje demonstracij. Ekscedentov je blizu 50.000. Vojaštva je v mestu nad 10.000. V 18. okraju so napadli cerkev Kalvarijo in so jo hoteli demolirati, kar je pa preprečilo vojaštvo z orožjem. Na Weizener cesti so udarli demonstranti v policijsko stražnico, odnesli vse pohištvo na cesto, ga polili s petrolejem in ga zažgali. Do velikih krvavih kravalov je prišlo pri tovarni za vijake, katero je delavstvo naskočilo in hotelo vdreti.

Prišlo je do krvavega spopada med vojaštvom in izgredniki; streljalo se je na obeh straneh in padlo je veliko ranjencev, ena deklica je menda ubita. Nešteto plinovitih svetilk je porušenih; demonstrantje so plin užgali. Tudi danes je bilo veliko tramvajskih vozov razbitih in porušenih. V neki ulici so napadli voz za prevažanje pohištva in napravili iz njega barikado. Ognjegasci ne morejo gasiti, ker jih demonstrantje pri gašenju ovirajo. Pri cerkvi karmelitaric je prišlo do burnih prizorov, ker so demonstrantje med službo božjo v cerkev streljali.

Budimpešta, 24. maja. Veliki izgredi so nastali pri Viktoriamlinu za moko. Demonstrantje so se vrgli na ograjo. Pri spopadu z vojaštvom je bil en delavec ubit.

Žrtve.

Budimpešta, 24. maja. Dosedaj je umrlo sedem ranjencev, 180 jih je težko ranjenih in več stotin je lahko ranjenih. Ubit je policist Ritter.

Generalni štrajk v Debrecinu.

Budimpešta, 24. maja. V Debrecinu je izbruhnil generalni štrajk. Časopisi ne izhajajo.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Budimpešta, 24. maja. V današnji seji je bil poslanec Kovacz, ki je prevrgel volivno posodo ob izvolitvi Tisze za predsednika zbornice, izključen od več sej. Po proglasitvi izključitve so zagnali opozicijski poslanci strašen šunder.

DEŽELNOZBORSKE VOLITVE V ISTRI.

Trst, 24. maja. »Piccolo« poroča, da se je dr. Luginja odpovedal kandidaturi za III. volilni okraj v Pulju. Na njegovo mesto kandidira stranka Jožefa Stihovića.

AVTOMOBILNA NESREČA.

Praga, 24. maja. Lastnik avtomobila Svoboda se je peljal z dvema učencema in dvema drugima osebama na sprehod. Avtomobil se je zaletel v cestni jarek. En učenec je ubit, drugi trije težko ranjeni.

NEZGODA CESTNE ŽELEZNICE.

Neapelj, 24. maja. Na cestni železnici se je prevrgel železnični voz; 64 oseb je ranjenih.

AFERA KREGAR PRED CELJSKIM SKIM POROTNIM SODIŠČEM.

Celje, 24. maja. Priča uradnik Štamcar je bil pri zbornici in izpove, da mu je Eržen dolgo po teh aferah rekel: Kregar in Štefe bosta tako notri skočila, da bosta kar črna. Rekel je tudi, da bo Kregarja notri potunkal. Rudolf Sturm potrди, da mu je Eržen pred par dnevi rekel: Meni ni ljubo, da je tako daleč prišlo, jaz jih nisem mislil ovaditi. Njegova žena je šla v uredništvo »Jutra« in tam uredništvo informirala. Hotel je Kregarja samo malo požgečkati. Eržen to pojasnjuje, da je ravno za ljubljanske občinske volitve hotel napraviti majhen voliven manevar, da bi s tem Kregarja nase opozoril, ker se Kregar ni zanj nič brigal. Priča Gostilničar Dachs: O volitvah 1. 1909, o predpripravih in kako se je delalo, sploh nič ne ve in vse obdolžitve obtožbenca Eržena ovrže, posebno pa to, da bi on pri teh manipulacijah na straži stal. — Priča kanonik Šiška izpove, da mu Kregar Eržena ni prav nič priporočal. Kanonik Šiška se je samo iz človeškega usmiljenja potrudil, da je Erženu dobil službo pri Zadrugi zvezi. — Puharju je Eržen rekel, da je vsled stiske in ker se klerikalci ne brigajo

zanj, prisiljen, da nastopi pot nasilnosti in da bo poslal Kregarju menico v podpis; če bo ta podpisal, ne bo, če ne pa bo vse ovadil. Čez par dni nato je pa prišla h Kregarju Erženova žena z zahtevo, da naj Kregar menico podpiše. Priča Ljubič pri tajništvu liberalne stranke izpove, da je Eržen lansko spomlad pravil v tajništvu liberalne stranke, da je Kregar zahteval od Eržena ključ od zbornice. — Dopoldne je bilo zaslišanih 18 prič. Popoldne ob tričetrt na 4 se nadaljuje zaslišanje prič.

SLOVENSKO POROTNO SODIŠČE — NEVARNOST ZA LAŠKI TRST.

»Il Piccolo« predlaga za slovenske porotne obravnave posebno porotno sodišče izven Trsta. — Jožef Gabrovč, proti kateremu se je, prvič v Trstu, obravnavalo slovensko, je bil zaradi uboja krčmarja Blazine obsojen v tri in pol leta poostrene ječe.

Vozni red za poletno dobo je priložen današnji številki »Slovenca«. Prejmo ga vsi stalni naročniki na vsakdanjo izdajo. Ze nenaročnike velja izvod 60 vin.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Kranjska podružnica društva avstrijskih živinozdravnikov: Za nas je polemika končana.

Modni salon Ivane Schiller Sv. Petra cesta 31

priporoča 1020

slamnike vseh vrst.

Izvršuje vsa popravila. — Žalni klobuki vedno v zalogi.

Meteorološko poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m, sred. tlak 736,0 mm

Pan.	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Paličina v 24 urah v mm
23	9. zveč.	729,5	14,2	sl. svzh.	dež	
24	7. zjut.	727,9	11,2	brezvetr.	megla	13,0
	2. pop.	726,1	20,4	sr. jvzh.	del.jasno	

Srednja včerajšnja temp. 14,6°, norm. 15,0°.

Tržne cene.

Cene veljajo za 50 kg.

Budimpešta, 24. maja 1912.

Pšenica za oktober 1912	11,54
Rž za oktober 1912	9,66
Oves za oktober 1912	9,39
Koruzna za maj 1912	9,04
Koruzna za julij 1912	9,19

V lepem kraju na Gorenjskem blizu farne cerkve se odda

stanovanje

ali cela hiša takoj. Pripravna za kakega vpokojenca, rokodelca ali za mesarja. Vhiši je tudi vodovod, 1670 Več se poizve v upravnistvu lista.

Notar dr. Jos. Barle v Kozjem sprejme

uradnika

(uradnico), veččega strojepisja in zmožnega obeh deželnih jezikov. Stenografi imajo prednost. 1676

Naznanilo.

Podpisana zadruga naznanja slav. občinstvu, da bodejo

Irgovine v nedeljo 26. in ponedeljek 27., ob času birmanja odprte dopoldan in popoldan

tako je cenjenim botrom in botrcam prilika dana, si nakupiti potrebnih daril.

Zadruga urarjev in optikov v Ljubljani.

Milko Krapeš, t. č. načelnik.

Dve veliki sobi

primerni za pisarno v pritličju se lahko takoj oddata v najem na Dunajski cesti št. 32. — V isti hiši bo meseca avgusta oddati velika prostorna

klet in nekaj sob v pritličju

Več se poizve pri »Zadružni zvezi«, Ljubljana, Dunajska cesta 32. 1680

Primorske vesti.

p Nizozemski princ Henrik se je pripeljal v strogem inkognito v Trst obiskat v Miramaru princesinjo Marijo Jožefo in se nato odpeljal v Monakovo.

p Na Opčinah pri Trstu je nenadoma umrl osemindesetletni Anton Hrovatin. Slučaj nenadne smrti je dal oblastem povod, da so truplo, na sumu, da se je zgodilo hudodelstvo, obducirali. Izkazalo se je, da je deček umrl naravne smrti.

p Tržaško porotno sodišče. Pri večerajšnji razpravi je bil hudodelstva ropa obtoženi Just Parovel oproščen. — Danes se je otvorila razprava proti 25letnemu Placidu Orlando, rojenemu v Trstu, pristojnemu v Mesino. Obtožen je hudodelstva tatvine, storjenega s tem, da je v decembru 1911 ukradel svojemu sostanovalcu, natakarku Mateju Kögl, iz zaprtega kovčka vrednosti preko 8000 K. Zlatnino je prodajal, odnosno ponujal povčini neznanim ženskam v bližini kinematografa »Reclam«. Obtoženec se zagovarja, da ga je oče, starega komaj 13 let, spodil od hiše, da je bil zaprt pet let v poboljševalnici v Milanu, da je služil v Italiji pri vojaki, od koder je pobežnil in bil obsojen, ko se je povrnil, na šest let trdnjavske ječe. Ta kazni mu je bila znižana na eno leto, prestopal pa je le osem mesecev, ker je bil pomilosten. Ima predkazen radi prestopka tatvine. Dal ga je aretirati oče sam in on je bil tisti, ki je predlagal obtoženec izgon iz vseh avstrijskih pokrajin in dežel. Obtoženec pravi, da ga oče sovraži iz dna duše. Prečitati so se podatki o preteklem življenju obtoženca, iz katerih izhaja, da je bil ta še kot italijanski vojaški kaznjene oddan radi slabomnosti v opazovalnico. Dasi je obtoženec v resnici mnogo stradal, se ne more trditi, da bi bila ta okolnost na njegovo duševno stanje vplivala. Pač pa je možna hereditarna duševna slabost. Njegova mati je v blaznici umrla, njegova sestra se je kot 17letno dekle usmrtila v blaznici in današnji obtoženec sam je tudi poizkusil pred časom samomor. Na predlog državnega pravdnika, da se postopanje izpopolni s pritegnitvijo zdravnikov-psihiatrov, se je razprava odgodila na prihodnje zasedanje.

p Konec epileptika. 26letni Libero Cucagna v Trstu si je predvčerajšnjim pogljal kroglo v usta. Prepeljali so ga v bolnico, kjer je danes umrl. Cucagna, ki je služil svoj čas pri 5. domobranskem pešpolku v Pulju, je bil le-tam vsled svoje nasilnosti pogosto kaznovan. Konečno je bil odpuščen, ker se je dognala njegova duševna abnormalnost. Bil je vrh tega težko podvržen božastji.

p Nesreča. Sedemletna Marija Gril v Trstu je padla iz podstrešja in se težko poškodovala. Prepeljali so jo v bolnico.

p Imenitno opero našli pod mesinskimi razvalinami. Včeraj so v Trstu z velikim uspehom predstavljali opero »Antony«, ki jo je uglasbil skladatelj Casalaina, ki je bil pri mesinskem potresu ubit. Partituro opere so slučajno našli pod razvalinami mesinskega gledališča.

ZA PRAZNIK PRESV. REŠNJEGA TELESIA priporočamo

cerkvenim zborom sledeče skladbe, ki se pojó pri štirih blagoslovih med procesijo omenjenega dne:

Haller Mih. Laudes Eucharisticae za mešani zbor, op. 16; part. 3 K, glasovi po 30 vin.

Kimovec Fr. Rihar renatus za mešani zbor. Part. 3 K, glasovi po 40 vin. Obsega poleg drugih napevov tudi več evharističnih.

Gruber Jos. Zwölf eucharistische Gesänge, za mešani zbor. Op. 49. Part. 3 K, glasovi po 36 vin.

Mihelčič Al. Laudes Eucharisticae za mešani zbor; part. 1 K.

Lipp Alb. Vier lateinische Gesänge. Op. 14, za mešani zbor. Part. 1 K 44 vin., glasovi po 24 vin.

Hladnik Ign. Laudes Eucharisticae; part. 1 K.

Diebold Joh. 14 evharističnih napevov za mešani zbor. Op. 98; part. 2 K 40 vin., glasovi po 30 vin.

Forster H. Vier kurze und leichte Hymnen, za mešani zbor. Op. 11a; part. in 4 glasovi 1 K 20 vin.

PRIDIGE O PRESV. SRCU JEZUSOVEM:

Bierbaum, 6 Predigten über die Verheerung des hl. Herzens Jesu; 1 K 20 vin. Busl, Predigten auf die Feste unseres Herrn Jesu Christi; 7 K 20 vin.

Frank, Liebesseufzer zum göttl. Herzen Jesu in Predigten erklärt; 3 K 36 vin.

Frassinetti, Ansprachen auf die Feste des Herrn; 2 K 16 vin.

Hurter, Entwürfe zu Herz Jesu Predigten; 1 K 10 vin.

Serravallo

železnato Kina-Vino

Higijenična razstava na Dunaju 1906:

Državno odlikovanje in častni diplom k zlati kolajni.

Povzroča slast do jedi, okrepeča živce, zboljša kri in je rekonvalescentom in malokrvnim zelo priporočeno od zdravniških avtoritet.

Izborni okus.

Večkrat odlikovano.

Nad 7000 zdravniških pričeval.

J. SERRAVALLO, g. in kr. dvorni dobavitelj
TRST-Barkovlje.

Našega ženstva ne moremo z nobenim delom bolj razveseliti, kakor z novo knjigo S. M. Felicite Kalinšek »Slovenska kuharica«.

KONCERT

s sodelovanjem slavne

„Slovenske filharmonije“

Koncerti se vrše odslej ob lepem vremenu vsako sredo zvečer.

Vsak čas se sprejemajo gospodične v poduk.

Priporočila se slavnemu občinstvu pred štirimi leti znani restavrator, sedanji lastnik hotela „Lloyd“

1665

Karl Tausen, Sv. Petra cesta št. 9.

Po nizko reduciranih cenah prodaja

„Angleško skladišče oblek“

spomladanske in poletne obleke za gospode, dečke in otroke, ter konfekcije za dame in deklice.

1664

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg 5.

Botrom in botricam

se najtopleje priporoča

Jakob Zalaznik,

pekarna, slaščičarna in kavarna

Ljubljana, Stari trg 21.

Izdaja konzorcij »Slovenca«.

Tisk: »Katoliške Tiskarne«.

Veletrgovina s Specerijo in z deželimi pridelki
ANTON KOLENC, CELJE, Graška cesta številka 22

Prazen je izgovor, da se mora blago kupovati pri tujcih, ker Vam nudi domača zgoraj imenovana veletrgovina v vsakem oziru bogato in zelo povečano zalogo z vedno svežim specerejskim blagom, tako, da zamore popolnoma ustreči zahtevam cenjenih gosp. trgovcev proti vsaki konkurenci, o čemur se lahko svakdo sam prepriča, če tudi z najmanjšim polkusom in prošim za mnogobrojen obisk. Velečastitim gospodom duhovnikom ponudim voščene, kakor tudi druge vrste sveč ter olje in kadilo za cerkve.

Kupujem tudi vsakovrstne deželne in druge pridelke kakor oves, pšenico, suhe gobe, fižolj, seno, orehe, vinski kamen itd. sploh vse po najvišjih dnevnih cenah. Kupim tudi vsakovrstne vreče ter petrolejske in druge sode.

Cenjenim kmetovalcem naznanjam, da imam v zalogi vsakovrstna poljska in vrtna semena za neseljive kaljivosti, kakor pravo francosko lucerno domače deteljo, travo, ter čebulček, fižol in krompir za sadit bel, rumen ali rožen. Za krmljenje živine imam v zalogi rižovo moko in otrobe v ceni od 9.— do 15.— Kron 100 kg. 2973

Postna naročila se izvršujejo z obratno pošto.

Lepo posestvo na Cvibli št. 5, pri Žužemberku,

na ravnem, tik okrajne ceste, hiša, vse gospodarsko poslopje in zemljišče skupaj ležeče, za 45 mernikov posetve, 12 oralov hoste, lep sadni vrt in košnje za 100 centov mrve, se iz proste roke za 16.000 K prodaja. — Ponudbe na lastnika Ivana Zaletel istotam do 30. junija 1912. 1661

Pozor! Več vil Pozor!

je naprodaj. Najlepša prilika za gospe duhovnike, ki nameravajo priti v pokoj v Ljubljano. — Izvolijo naj se obrniti na naslov: Peter Matellič, konc. posred. Ljubljana, Škofja ulica. 1547

Oklic.

Na prostovoljno prošnjo lastnice g. Pavle Sajovic iz Tacna dovoljuje se

prostovoljna dražba 37 gozdnih parcel

vpisanih pod vlogo št. 225 d. o. Zgornja Besnica.

Izklicna cena za vsako posamezno parcelo se določa na 400 K.

Za to dražbo določuje se narok na

29., 30. in eventualno 31. majnika 1912 vselej ob 9. uri dopoldne v Zg. Besnici

na mestu zemljišč s pripombo, da se kupci zbirajo pri Mahavu.

Pogoji, glasom kojih je 15% varščine uplačati takoj, ostanek kupnine pa v dveh mesecih, se smejo tukaj upogledati.

Uknjiženih upnikov na posestvu ni.

C. kr. okrajna sodnija Kranj, odd. II.

dne 21. maja 1912.

1654

Birmanskim botrom in botream

priporoča tvrdka

Gričar & Mejač

Ljubljana

Prešernova ulica 9

svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek za dečke in deklice.

1568

Ceniki zastonj in franko.

Odgovorni urednik: Miha Moškerc.